

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

”Personer som bär på värderingar som står i diametral motsats till de europeiska idealen”

En kritisk diskursanalys av den offentliga debattens diskurs avseende kampanjen med budskapet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn.

Igor Poljutov och Maja Ugglå

Kandidatuppsats: SOPB 63
Aktuell termin: VT 2023
Handledare: Staffan Blomberg

Abstract

Authors: Igor Poljutov och Maja Uggla

Title: "Individuals who hold values that are in diametrical opposition to European ideals" – A critical discourse analysis of the public debate's discourse regarding the campaign with the message that Swedish Social Services is abducting muslim children.

Supervisor: Staffan Blomberg

Assessor: Johan Cronehed

An ongoing campaign has been spreading a message claiming that the Swedish government is abducting muslim children. The campaign has been portrayed as a threat towards Sweden by The Swedish Security Service. Furthermore, the campaign has been described as a threat in the Swedish public debate. The aim of this study was to examine the discourses that characterize the public debate around the campaign, and further examine how relations between different groups in society can be affected based on the polarizing nature of the public debate. The method chosen for this study was qualitative critical discourse analysis with an empirical material of twelve media articles and eight parliamentary records. In analyzing our results, we applied the three-dimensional framework, developed by Norman Fairclough. In addition we applied the theoretical concept of we and them. The study identifies four main discourses in the public debate regarding the campaign: the campaign presented as a lie, a populist discourse, the discourse of a flawless social services and the discourse of the campaign as a threat. The study has found that the presupposition of the campaign as a lie in the public debate has neglected the message of the campaign. Further, the study found that the discourse of the public debate forms part of an increased populist discourse in Sweden. A populist discourse manifested through a distinction between us and them, whereby the group ascribed to the campaign was being referred to as them. Using the concept of diasporic resistance, this study has attempted to highlight the impact a polarized debate can have on the issue of public trust in Swedish social services.

Key words: critical discourse analysis, diaspora resistance, social work, othering, public debate.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte & frågeställning	7
1.3 Förtydliganden.....	8
1.4 Arbetsfördelning.....	8
2. Bakgrund	9
3. Kunskapsläge.....	10
3.1 En skiftande diskurs i det svenska migrationssamtalet	11
3.2 En vi och dem diskurs	12
3.3 Framställning av muslimer som de andra.....	13
3.4 Studiens relevans	14
4. Teori	14
4.1 Socialkonstruktivism	14
4.2 Diskursanalys	15
4.3 Kritisk diskursanalys	16
4.4 Vi och dem	17
5. Metod.....	17
5.1 Metodologiska överväganden.....	17
5.2 Analytiska verktyg och begrepp.....	19
5.3 Urval och urvalsprocess	21
5.4 Metodens tillförlitlighet.....	23
5.5 Bearbetning och analys	24
5.7 Etiska överväganden.....	26
6. Resultat och analys.....	27

6.1 Identifierade diskurser	27
6.1.1 Diskursen om kampanjens budskap som en lögn.....	27
6.1.2 En populistisk diskurs	29
6.1.3 Diskursen om en felfri socialtjänst.....	33
6.1.4 Diskursen om kampanjen som ett hot	36
6.2 En särskiljning av vi och dem i den offentliga debatten	39
6.2.1 En vi och dem diskurs	40
6.2.1 Ett negligierande av invandrarens subjektskap	42
7. Avslutande diskussion.....	44
8. Referenser:.....	47
8.1 Empiriskt material: tidningsartiklar.....	50
8.2 Empiriskt material: riksdagsprotokoll	52

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Den 12 september 2021 hölls demonstrationer i flera svenska städer. Demonstranterna skanderade och höll upp banderoller med budskap som: “Stoppa socialtjänstens lögner!”, “Stop social services from abuse of power, corruption and legal child trafficking in Sweden” (Ahlerup & Ranstorp, 2023). Den 30 oktober 2021 hölls en ytterligare demonstration på Sergels torg där liknande budskap syntes åter igen. Även här ropade demonstranter budskap som “vi vill ha våra barn tillbaka” och “syna grymhet”. Några av demonstranterna var barn. Detta var början på vad som kom att kallas för den största desinformationskampanjen mot Sverige genom tiderna (Sköld, 2022).

Demonstrationer fortsatte att arrangeras under året 2022. Samtidigt började kampanjen få stor spridning på sociala medier i Sverige, men även internationellt. I februari 2022 presenterade regeringen Andersson vad de benämnde som ett nytt hot mot Sverige. Hotet presenterades under rubriken *Desinformationskampanj mot svenska myndigheter om socialtjänsten*. Kampanjen beskrevs av regeringen sprida felaktig information om socialtjänstens arbete på sociala medier (Regeringskansliet, 2022a). I augusti 2022 gav regeringen Andersson ett uppdrag till Socialstyrelsen att verka för ökad informationsspridning om socialtjänstens verksamhet (Regeringskansliet, 2022b). Regeringen Kristersson uppdaterade sedan uppdraget i februari 2023 med ytterligare åtgärder. Detta inkluderade ett förnyat uppdrag till Myndigheten för Psykologiskt Försvar, förslag på ökade straff vid hot mot tjänsteman samt förslag att göra det möjligt att använda sig av ordningsvakter på socialtjänstens kontor (Regeringskansliet, 2023). I februari 2023 meddelar Säkerhetspolisen (SÄPO) att den så kallade LVU-kampanjen utgör ett ökat hot mot Sveriges säkerhet (Säkerhetspolisen, 2023)

Åsa Furén-Thulin (2023), sektionschef vid Sveriges Kommuner och Regioner, beskrev kampanjen som ett ytterst stort hot mot svensk demokrati. Furén-Thulin betonade att Socialtjänstens uppdrag är att skydda individer med ett stort behov av stöd och skydd. En desinformationskampanj som undergräver förtroendet för socialtjänsten riskerar därmed, enligt Furén-Thulin, att drabba de som behöver samhällets stöd som mest, eftersom den skrämmer människor till att avstå från att söka hjälp (ibid). Även Socialstyrelsens generaldirektör Olivia Wigzell beskrev i Anna Lindbloms (2022) artikel, publicerad i *Dagens Nyheter*, sin syn på vilka

negativa konsekvenser kampanjen kan få för barn och familjer. Wigzell menade på att kampanjen, genom sin spridning av vad som beskrevs som felaktig information, på sikt kan skada förtroendet för svenska myndigheter. Detta förtroende, ansåg Wigzell, är nödvändigt för att Sveriges myndigheter ska kunna bibehålla sitt mandat att göra omfattande ingrepp i människors privatliv (ibid).

Vidare har det i media lyfts fram att kampanjen inneburit negativa konsekvenser för landets socialarbetare. Hugo Lindkvist (2023) skrev i *Dagens Nyheter* att 40% av Sveriges kommuner uppgav att Socialtjänsten och dess anställda har direkt drabbats av kampanjen. Exempelvis riktas fler och skarpare hot mot socialtjänsten än innan kampanjen vilket i sin tur påverkar medarbetarna negativt. Även Furén-Thulin från *Sveriges Kommuner och Regioner* betonade vikten av kampanjens konsekvenser för socialarbetare. Bland annat menade hon att kampanjen medfört svårigheter för socialsekreterare att vistas i utsatta områden. Detta har i sin tur bidragit till ett mer segregerat samhälle, enligt Furén-Thulin (2023).

Möjliga orsaker till den så kallade kampanjen lyftes upp av Elin Schwartz (2022) i *SVT Nyheter*. Schwartz (2022) intervjuade socialarbetaren Bettan Byvald som uttryckte oro över allmänhetens bristande kunskap om socialtjänstens arbete. Som exempel på detta belyste Byvald de familjer som tackat nej till utredningar om inlärningssvårigheter av rädsla att bli anmälda till socialtjänsten. Det bristande förtroende för socialtjänsten som Byvald beskriver har identifierats långt innan kampanjens början. Diskrimineringsombudsmannen (Grim & Persdotter, 2021) framhåller i en rapport att socialtjänsten har svårt att bistå med frivilliga insatser till familjer med utländsk bakgrund. Detta kan enligt rapporten vara en konsekvens av ett bristande förtroende för socialtjänstens arbete bland nyanlända.

Michel Foucault är en teoretiker som har influerat det diskursanalytiska forskningsområdet. Metoden, som också är en teori, grundar sig i en socialkonstruktivistisk tanketradition genom dess förhållningssätt till språket (Boréus, 2022, s. 201). Det är sättet en företeelse beskrivs på som avgör hur företeelsen förstås eller uppfattas (Boréus, 2022, s. 206). Diskurser är därför mer än bara språket som sådant, de konstruerar även den sociala verkligheten som studeras (Boréus, 2022, s. 201). Vidare avsåg Foucault med hjälp av diskursanalysen att kartlägga hur diskursens egenskaper kan användas som ett medel för maktutövning (Bryman, 2022, s. 651). En kartläggning av maktrelationer kan i sin tur användas för att kritisera relationer och bedriva social förändring i samhället (Winther Phillips & Jørgensen, 2000, s. 8 - 9).

Det är med utgångspunkt i socialkonstruktivistisk tanketradition och diskursanalysens angreppssätt som vi avser att studera hur medier och politiker beskriver kampanjen, och därmed hur kampanjen och dess aktörer konstrueras. Olika beskrivningar av kampanjen har fått plats i den offentliga debatten. Exempelvis beskriver Linn Koch-Emmery (2022) på *SVT Nyheter* kampanjen genom meningen: “våldsbejakande islamistiska organisationer sprider falsk information om att svenska myndigheter kidnappar muslimska barn”. Även en riksdagspolitiker har uttryckt sig om kampanjen på följande sätt: “Det är varken ett nytt fenomen eller i närheten av hela den problembild som den organiserade och politiskt motiverade islamismen i Sverige utgör” (Prot. 2021/22:85).

Genom att undersöka och beskriva den diskursen som träder fram vid beskrivningar av kampanjen kan en förståelse för fenomenet skapas. Både media och politiker besitter stor diskursiv makt att konstruera samhällets syn på verkligheten (Reyes, 2017; Silva, 2016). Vidare betonas kunskaper om diskurser som särskilt viktiga vid förståelsen av policyskapande (Hagelund, 2020). Såväl regeringen Andersson, som regeringen Kristersson, har gått ut med förslag på åtgärder avseende kampanjen. Diskursen i den offentliga debatten ligger således till grund för politikernas förslag på åtgärder. Kunskap om diskurser är därmed nödvändigt för en ökad förståelse kring respektive regerings policyskapande. Vidare betonade Socialstyrelsen generaldirektör Olivia Wigzell, i Lindbloms (2022) artikel i *Dagens Nyheter*, tillit som fundamental för att svenska myndigheter ska kunna bibehålla sitt mandat att göra omfattande ingrepp i människors privatliv. Att undersöka diskursen som kan påverka detta förtroende är därmed av yttersta vikt för framtidens sociala arbete.

1.2 Syfte & frågeställning

Syftet är att undersöka vilka diskurser som präglar den offentliga debatten kring kampanjen med budskapet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn.

- Hur framställs kampanjen i den offentliga debatten?
- Hur kan relationer mellan olika grupper i samhället komma att påverkas utifrån den offentliga debattens polariserande karaktär?

1.3 Förtydliganden

Under studiens gång ställdes vi inför frågan om hur vi skulle benämna kampanjen. Vi ville hitta ett neutralt begrepp, men som samtidigt gjorde det tydligt vilken kampanj vi syftar till. Den offentliga debatten benämner kampanjen på ett flertal olika sätt, däribland LVU-kampanjen, Hatkampanjen, Desinformationskampanjen. Vi ansåg att användandet av något av dessa begrepp skulle medföra att vi tog ställning avseende kampanjen. En benämning av kampanjen som kampanjen med budskapet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn är dock väldigt lång. Vi har därför valt att fortsatt skriva enbart *kampanjen* vid referering till kampanjen med budskapet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn.

Kampanjen har bedrivits under tiden som ett regeringsskifte har ägt rum. Vid referering till regeringen har vi därför valt att betona vilken regering som satt vid makten vid tidpunkten för uttalandet. Vi kommer därför i texten att referera till regeringen Andersson vid hänvisning till regeringen som satt vid makten mellan den 30 e november 2021 till den 18 e oktober 2022, och regeringen Kristersson vid hänvisning till regeringen som suttit vid makten från och med den 18 e oktober 2022. Regeringen Kristersson är således den sittande regeringen vid studiens författande.

1.4 Arbetsfördelning

Under studien har vi eftersträvat en jämvikt i arbetsfördelningen. Vi har från start varit noggranna med att diskutera våra förväntningar inför uppsatsarbetet vilket bidrog till ett klimat där vi kände oss trygga att lyfta upp tankar och åsikter.

Under studien förekom det meningsskiljaktigheter avseende tolkning av teori och tidigare forskning. Vi valde därför att skriva analysdelen tillsammans. Genom att vi halvvägs in i analysen skiftade huvudansvaret för de olika analytiska avsnitten fick vi möjlighet att både avsluta och utveckla varandras resonemang. Vidare har vi så långt som möjligt arbetat på samma fysiska plats vilket har bidragit till att vi enkelt har kunnat diskutera vid eventuella meningsskiljaktigheter.

2. Bakgrund

Studien syftar till att undersöka de diskurser som präglar den offentliga debatten rörande påståendet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn. Påståendet grundar sig i den kampanj som i den offentliga debatten har gått under bland annat namnen Desinformationskampanjen och LVU-kampanjen. Studiens empiri behandlar påståenden och antaganden om kampanjen. Vi anser därmed att en djupare förståelse för kampanjen är nödvändig för att bättre förstå studiens syfte och frågeställning. Försvarshögskolan publicerade 27 april 2023, en rapport med syfte att kartlägga kampanjen (Ahlerup & Ranstorp, 2023). Detta är i skrivande stund, våren år 2023, den mest aktuella redogörelsen av kampanjen. Nedan följer rapportens beskrivning av kampanjen.

Kampanjen beskrivs av rapporten ha inletts sommaren 2021 i samband med att en man vars barn tvångsomhändertogs enligt LVU demonstrerar utanför ett socialkontor i Göteborg (Ahlerup & Ranstorp, 2023). De efterföljande månaderna hålls fler demonstrationer och kampanjen börjar spridas på sociala medier. Kampanjen fångas sedan upp av aktörer med många följare på sociala medier. Rapporten pekar på en specifik individ, Moustafa El-Sharqawr som har spelat en mycket viktig roll i att kampanjen spreds till internationella mediaorganisationer. Även religiösa aktörer lyfte upp frågan vilket gav kampanjen stor legitimitet. Sammantaget konstaterar rapporten att den internationella och inhemska spridningen är tätt sammanvävd. Olika aktörer har försökt bemöta kampanjen, däribland företrädare för svenska muslimska föreningar och församlingar. Rapporten understryker att muslimska företrädare i Sverige inte har deltagit i kampanjen (ibid).

Rapporten (Ahlerup & Ranstorp, 2023) konstaterar att kampanjens narrativ har ett väldigt tydligt vi och dem perspektiv. Myndigheter och socialtjänsten konstrueras som de andra och som förövare. Föräldrar och barn konstrueras som en gemenskap och som offer. Rapporten sammanfattar några av kampanjens centrala narrativ på följande vis (ibid):

1. LVU-omhändertaganden görs godtyckligt och rättsosäkert. Besluten baseras på socialsekreterarnas lögnar, värderingar och fördomar vilket innebär maktmissbruk.
2. Socialtjänsten och svenska myndigheter bryter mot gällande lag, särskilt mänskliga rättigheter, barnkonventionen och barnens samt föräldrarnas fri- och rättigheter.

3. Socialtjänsten motarbetar aktivt barnens biologiska föräldrar genom att manipulera barnen att tycka illa om dem och på andra sätt sabotera för föräldrarna.
4. LVU-omhändertaganden innebär barnhandel och kidnappning. Detta då familjehem och företag tilldelas en placeringsersättning.
5. Omhändertagna barn vanvårdas, utsätts för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld.
6. LVU används som en del av en assimileringstrategi. Barnen fråntas sin kultur och religion och tvingas in i svenska majoritetssamhällets värderingar och normer.

Rapporten (Ahlerup & Ranstorp, 2023) menar att kampanjens narrativ ofta hänvisar till olika mediala granskningar, enskilda rättsfall och berättelser. Även om vissa av dessa påståenden baseras på sanningar förvrider oftast kampanjens narrativa fakta på ett felaktigt sätt. Vidare fastslås att kampanjen inte har skapats i ett vakuum. Sverige hade redan innan kampanjen konfliktytor i samhället som har exploaterats för att underblåsa kampanjen. Dessa ytor är till exempel krocken mellan religiösa och kulturella förväntningar och barnens fri- och rättigheter i ett demokratiskt samhälle. Det är också bristande tillit mot institutioner och myndigheter. Kampanjen har enligt rapporten inneburit ett tryck på enskilda socialsekreterare, myndigheter och Sverige i helhet. Rapporten efterfrågar bemötande av desinformation men främst förtroendeskapande och förebyggande åtgärder som hanterar misstro mot myndigheter och andra strukturella konfliktlinjer i samhället (ibid).

3. Kunskapsläge

Vi har utifrån studiens syfte och frågeställningar, samt tillgänglig forskning, valt ut följande 8 forskningsrapporter. Rapporterna har utgjort grunden för vårt kunskapsläge inom studiens forskningsområde. Följande avsnitt har delats in i fyra underrubriker; *En skiftande diskurs i det svenska migrationsamtalet*, *En "vi och dem" diskurs*, *Framställning av muslimer som de andra*, samt ett avsnitt om studiens relevans utifrån tidigare forskning. I sökningen av tidigare forskning användes sökverktyget LubSearch. Sökningarna avgränsades till att endast innefatta forskningartiklar publicerade efter 2013. Ett kriterium var även att artiklarna ska ha varit kamragsgranskade, alltså peer reviewed. Sökorden var bland annat: "othering", "discourse", "populist discourse", "public debate", "political debate", "media discourse", "swed*", "swedish public debate", "racism", "muslim", "we and them".

3.1 En skiftande diskurs i det svenska migrationssamtalet

Anniken Hagelund (2020) identifierade en skiftande diskurs i migrationsdebatten i samtliga skandinaviska länder till följd av den så kallade flyktingkrisen 2015. Den flyktingkrisen karaktäriserades av en kraftig ökning av antalet flyktingar i Skandinavien. Det ökade antalet asylsökande bidrog till en debatt där hantering av en humanitär kris och bevarandet av en stark välfärdsstat stod i fokus. Hagelund (2020) skrev att diskursen successivt, varefter krisen pågått, allt mindre betonade humanitarism och öppenhet. I stället präglades debatten av ett försvarande av de nyinförda restriktiva policyförslagen.

Ett skifte av diskurs i det svenska migrationssamtalet bekräftas av Mattias Ekmans och Michael Krzyżanowski (2021). Rasistiska narrativ, tidigare enbart använda av högerextrema aktörer, har under de senaste åren identifierats i mer traditionella medier. Författarna menar att dessa diskurser har normaliserats. Vidare skriver författarna att invandring debatteras utifrån en känsla av dramatik (ibid). Även Khayati (2017) visar på en liknande trend i det offentliga migrationssamtalet. Två diskurser identifieras av Khayati (2017) som dominerande. En *solidaritetsdiskurs* med fokus på sårbarhet och mänskliga rättigheter, samt en *problemdiskurs* med ljus riktat mot en radikaliserings, islamisering och en ökad kriminalitet. Tillsammans ämnar diskurserna, enligt Khayati (2017), till att reducera människor med utländsk bakgrund till kulturellt, etniskt och religiöst avvikande kategorier. Begreppet invandrare konstrueras därmed utan specifika politiska, sociala och ekonomiska innebörder, vilket således leder till ett minskat subjektskap i den offentliga debatten.

Vidare belyser Khayati (2017) begreppet diaspora. Han definierar det som etniska, kulturella, nationella och språkliga grupper av människor som utgör minoriteter i de länder de är bosatta i (Khayati, 2017). Dessa grupper utgör specifika transnationella nätverk som sammankopplar individer med deras hemländer. Dessa grupper utgör på så vis en plattform för politiskt motstånd för andra nationaliteter än den ursprungliga svensken. För gruppens deltagare innebär detta en möjlighet för en dynamisk form av simultant deltagande och identitetsbildning. Vidare skriver Khayati (2017) att diasporagrupperns anspråk och subjektskap negligeras i Sveriges offentliga migrationssamtal. En ökning av objektifierande och stigmatiserande tendenser i det svenska migrationssamtalet kan därmed göra att diasporagrupper används av invandrare som en motståndsplattform gentemot Sveriges assimilerande tendenser och rasifierade praktiker.

3.2 En *vi och dem* diskurs

Den statliga offentliga utredningen SOU 2005:41 *Bortom vi och dom* beskrev år 2005 som ett år där den svenska integrationspolitiken tycktes ha nått en återvändsgränd. Integrationspolitikens definierade mål tycks inte ha förverkligats, samtidigt som segregation, utanförskap och etniska klyftor i samhället hade ökat. Utredningen (SOU 2005:41) uppmärksammar en kritik mot integrationsdebatten. Kritiken riktas mot debattens uppdelning av samhället i *vi* som ska integrera respektive *dem* som ska integreras. Kritiken innefattar således debattens överdrivna fokus på svårigheter att integrera *de andra*, det vill säga invandrarna. Detta etablerar en hierarkisk ordning i samhället där *vi* överordnas *dem*. Den ökade polariseringen konstruerar i sin tur en anonymisering och homogenisering av kategorierna *svenskar* och *invandrare* (ibid).

Polariseringens inverkan på samhället belyses av Hamerlees (2020) och Desmaris et al. (2023). De belyser en ökad polarisering i världen vilket, enligt dem, har medfört en ökad populistisk diskurs i den offentliga debatten (Desmaris et al. 2023; Hamerlees 2020). Populistiska diskurser delar, enligt Hamerlees (2020), upp samhället i *det goda folket* och *de elaka eliterna*. Studien visar att en populistisk diskurs, med en högnationalistisk utgångspunkt, kan utvidga beskrivningen av gruppen *dem* till fler grupper än *de elaka eliterna*. Enligt Hamerlees (2020), kan det till exempel handla om att *dem* beskrivs som *farliga muslimer eller invandrare som tjänar på oss*. En sådan diskurs påverkar hur människor i samhället uppfattar den egen grupp samt andra grupper, där gruppen *de andra* tillskrivs negativa egenskaper (Hamerlees

Att invandrare tillskrivs negativa egenskaper och utmålas som *de andra* är inte något nytt (Desmaris et al., 2023; Hamerlees, 2020). SOU 2005:41 beskrev en sådan trend redan 2005. Även Hamerlees (2020) visar på att en *vi och dem* diskurs har varit stark i Europa sedan ett flertal årtionden tillbaka. Desmaris et al. (2023) använder sig av begreppet *borderline racism* för att beskriva hur gamla rasistiska diskursen har tagit en ny form. Explicit rasistiska uttalanden tillåts inte längre i offentlig debatt och ersätts därför med andra, mer subtila rasistiska uttryck. *De andra* kan beskrivas som *irrationella, ha felaktiga värderingar, ignoranta, desinformerade* och så vidare (Desmaris et al., 2023).

3.3 Framställning av muslimer som *de andra*.

Hamerleers (2020) skriver att muslimer porträtteras av populistiska politiker i Nederländerna som *de andra*. Studien visar att muslimer utmålas som farliga och utgör ett hot mot infödda nederländare. Vidare används dehumaniserande beskrivningar av muslimer frekvent av såväl populistiska politiker som deras anhängare. Muslimer som *de andra* beskrivs ha andra normer och värderingar än infödda nederländare och kan därmed inte vara nederländare (ibid).

En kategorisering av invandrare som avvikande identifieras av Khayati (2017) även i Sverige. Enligt honom är detta inget nytt. En tillbakablick i Sveriges historia beskrivs därmed som viktig vid en ökad förståelse av samtidens migrationsdebatt. Khayati (2017) skriver att Sveriges migrationssamtal är präglad av ett historiskt och kroniskt monokulturellt avtryck. Detta avtryck tar sitt ursprung i, bland annat det svenska folkhemmet, det rasbiologiska institutet och Sveriges koloniala historia. Objektivisering, stigmatisering och rasifiering blir därmed styrkt utifrån en historisk kontext (ibid).

Vikten av en bredare kontext vid en analys av diskursen kring migration är något som även Silva (2016) understryker. Silva (2016), studerar hur medias användning av begreppet radikaliserings har ändrats över tid. Genom ett *vi och dem* perspektiv illustrerar Silva (2016) hur innebörden av begreppet radikaliserings skiftat från att innefatta vänsterpolitik och ekonomiska konflikter, till att utgöra ett koncept där islam står i direkt opposition till västerländska värderingar. Media konstruerar därmed muslimer som *de andra* i relation till västerländsk kultur.

Vidare identifierar Silva (2016), utifrån perspektivet *vi och dem*, hur journalister börjat använda termer såsom "hot" och "fara" vid referering till religiösa skillnader. Ett sådant skifte av diskurs eskalerade i samband med attacken den 11 september 2001 i New York. Anhängare till islam tilldelades således en liknande tro, liknande karaktärsdrag och liknande beteenden i media. Vidare beskrevs muslimer av media som bland annat som *bakåtsträvande* och *från en tidsålder innan det moderna*. Perspektivet *vi och dem* i relationer till öst- och västvärlden bidrar därmed till en ökad förståelse av vår uppfattning av muslimsk kultur, där media konstruerar muslimer som en antagonist till västvärlden (ibid).

3.4 Studiens relevans

Forskningen pekar på att en *vi och dem* diskurs växer sig allt starkare i olika områden av den offentliga debatten, inte minst migrationsdebatten. Desmaris et al. (2023) pekar på att en sådan utveckling leder till ökade fördomar och utpekanden av redan utsatta grupper. Detta kan exempelvis bidra till att grupper konstrueras som en förklaring till olika problem i samhället. Den ökande polariseringen tillsammans med en *vi och dem* diskurs utgör därmed, enligt Desmaris et al. (2023), en risk för allvarlig diskriminering. Detta kan leda till ökad psykisk ohälsa och otrygghet bland de utpekade grupperna.

Samtliga artiklar efterfrågar vidare forskning kring utbredningen av en *vi och dem* diskurs utifrån en bredare kontext. Vidare belyser Silva (2016) ett behov att granska hur olika institutioner i samhället påverkar, konstruerar och rekonstruerar vår förståelse av terrorismrelaterade fenomen. Sammanfattningsvis anser vi att detta gör vår studie relevant för såväl forskningen som det sociala arbetet.

4. Teori

I följande avsnitt redogör vi för samtliga teoretiska utgångspunkter som används vid besvarandet av studiens frågeställningar. Vid en diskursanalys är teori och metod sammanlänkade. Ett diskursanalytiskt angreppssätt kan således inte användas lösryckt från sitt teoretiska ramverk (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 10). Nedan presenteras de teoretiska premisser som ligger till grund för en kritisk diskursanalys. Vidare presenteras särskiljningen av *vi och dem* som använts vid en fördjupad analys av studiens resultat.

4.1 Socialkonstruktivism

En socialkonstruktivistisk utgångspunkt ligger till grund för det diskursanalytiska angreppssättet. Detta tar sig uttryck i bland annat diskursanalysens synsätt på kunskap. Socialkonstruktivismen ställer sig kritisk till den traditionella kunskapsteorins tro på objektiv kunskap (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 11). I kontrast till forskning med syfte att avgöra vad som är sant eller falskt, avser socialkonstruktivismen att undersöka hur kunskap tillkommit eller producerats (Barlebo Wenneberg, 2011, s. 29). Det socialkonstruktivistiska perspektivet kan därmed betraktas som ett kritiskt perspektiv, med avsikt att avslöja det som på ytan ter sig som naturligt (Barlebo Wenneberg, 2011, s. 58).

Vidare betonas språket som centralt inom det socialkonstruktivistiska perspektivet (Barlebo Wenneberg, 2011, s. 61). Det är hur vi pratar om ett fenomen, samt de praktiker vi utvecklar kring fenomenet, som är avgörande för hur vi uppfattar samma fenomen (Boréus, 2022, s. 201). En social konstruktion betraktas således som ett resultat av en rad sociala processer (Barlebo Wenneberg, 2011, s. 57 - 58). Vår studie har, vid utformning av dess frågeställning, utgått från socialkonstruktivismens grundläggande premisser. Studien har således betraktat den åsyftade kampanjen, och dess tillhörande diskurs, som en social konstruktion som skapats till följd av en rad sociala processer.

4.2 Diskursanalys

Diskursanalysen har, som tidigare nämnts, sin utgångspunkt i socialkonstruktivismen och dess syn på språket. Det diskursanalytiska angreppssättet utgår från tanken om att språket inte enbart används för att förstå verkligheten. Språket beskrivs även vara konstituerande för den sociala verklighet som man intresserar sig för. Utgångspunkten är således att vi människor, genom språket, ges möjlighet att ta del av, tolka och påverka verkligheten (Bryman 2022, s. 640). Föreställningar om hur språk och subjekt ska förstås utgör således en central roll i det diskursanalytiska angreppssättet (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 8 - 9).

En central teoretiker inom det diskursanalytiska forskningsområdet är Michel Foucault. Hans avsikt med begreppet diskurs var att kartlägga dess egenskaper som ett medel för maktutövning (Bryman 2022, s. 651). Foucault beskriver således diskurs som förhållandet mellan ett objekt och en uppsättning språkliga kategorier. Det är vårt sätt att beskriva ett objekt, som avgör hur vi uppfattar och förstår objektet. Samhällets syn på mentalsjukhus och mental ohälsa använder Foucault som ett exempel på detta. Genom diskursen kring hur människor med mental ohälsa är och hur de bör behandlas, skapas en referensram för den makt som yrkesverksamma inom vårdapparaten tilldelas (Bryman 2022, s. 640). Kartläggning av maktrelationer beskrivs således utgöra en central del i diskursanalysen (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 8-9). Norman Fairclough är en teoretiker som har utformat den kritiska diskursanalysen, ett diskursanalytiskt redskap med syfte att kartlägga just maktrelationer (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 70). Hans analytiska metod ligger till grund för vår studies metod, och utgör således även vårt teoretiska ramverk.

4.3 Kritisk diskursanalys

Den kritiska diskursanalysen är kritisk i den meningen att den avser kartlägga en ojämlik maktfördelning. Den syftar således till att bidra till social förändring och ett utjämnande av maktförhållanden i samhället som helhet. Detta innebär att en kritisk diskursanalys inte uppfattas som politisk neutral, eftersom dess avsikt är att resultaten ska kunna användas i kampen för social förändring (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 69ff.).

Fairclough utgår, på samma sätt som Foucault, från utgångspunkten om att en språkanvändare är bunden av språkets diskursordningar. Faircloughs synsätt på diskurser skiljer sig dock från Foucaults på flera sätt. Foucault betraktar språket som något oberoende av de som använder sig av det. Fairclough anser istället att en språkanvändare förvisso är oberoende av språkets diskursordningar, men att språkanvändaren även kan påverka och förändra diskursordningen genom ett kreativt språkbruk (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 76). Detta innebär att diskursen, enligt Fairclough, inte enbart är konstituerad utan även konstituerande. En kritisk diskursanalys bör således rikta fokus mot hur samt av vem språket används (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 71).

Vidare präglas den kritiska diskursanalysen av tanken om diskurs som en viktig form av social praktik. Detta innebär att den sociala praktiken både förändrar och reproducerar kunskap, sociala relationer och identiteter, samtidigt som den formas av andra sociala praktiker (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 71). Som tidigare nämnts avser det socialkonstruktivistiska perspektivet att avslöja det som på ytan ter sig som naturligt (Barlebo Wenneberg, 2011, s. 58). Detta mål genomsyrar således även den kritiska diskursanalysen i dess syfte att skapa social förändring. För att undersöka detta använder sig Fairclough (2014, s. 93) av begreppet hegemoni, det vill säga vad samhället definierar som rätt och riktigt. Genom att hegemonin i samhället är under ständig förändring, skiftar således även samhällets maktbalans vilket bidrar till skapandet av social förändring (ibid).

För att kunna tillämpa den kritiska diskursanalysen har Fairclough utvecklat den så kallade tredimensionella modellen. Innebörden och tillämpningen av den tredimensionella modellen fördjupas i avsnitten *Metodologiska överväganden* samt *Analytiska verktyg och begrepp* i vår studies metodkapitel.

4.4 Vi och dem

För att definiera en särskiljning av *vi och dem*, har vi använt oss av följande conceptualisering av det engelska begreppet *othering*. Begreppet används av Hall och Du Gay (2011) i deras förklaring av konstruktion av den andra, som grundläggande för konstruktionen av den egna identiteten. Exempelvis behöver färgen svart ställas mot färgen vit för att förstå innebörden av vad svart betyder (ibid). Vidare använder Staszak (2009) begreppet *othering* för att förklara de hierarkier som skapar grupperna *vi och dem*. En särskiljning av *vi och dem* kännetecknas således av ett ojämlikt maktförhållande. Segregation beskrivs exempelvis som en effekt av ett särskiljande av ett *vi och dem* i samhället (ibid).

En vi och dem-logik, likt det beskrivet ovan, leder således till ett binärt synsätt på makt (Hall, 1992). Vidare menar Hall (1992) att konstruktionen av *den andre* har varit central för konstruktionen av etniska skillnader i västerländsk kultur. Exempelvis kräver ett skapande av en progressiv och upplyst europé, konstruktionen av en regressiv och oupplyst icke-europé (Hall, 2009). En sådan argumentation leder oss vidare in på begreppet *orientalism*. Edward W. Said anser att begreppet illustrerar västeuropeiska länders sätt att beskriva före detta kolonier (Ashcroft, Griffiths & Tiffin 2007, s. 85). Utövare av orientalism använder således en *vi och dem*-logik, där progressiva och kristna i väst ställs mot den regressiva, despotiska och känslösamma orienten.

5. Metod

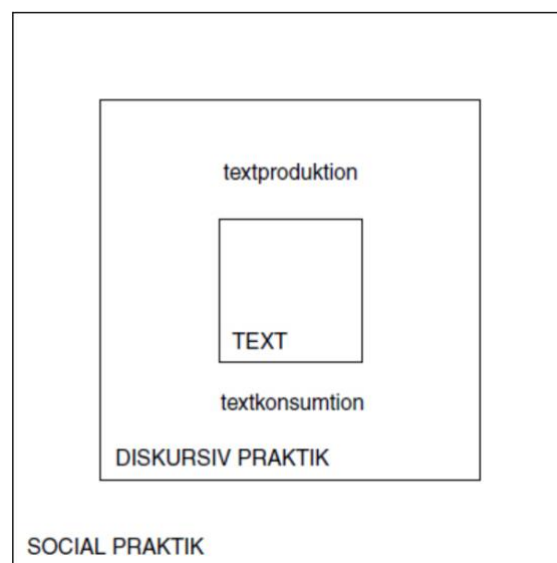
Studien syftar till att undersöka vilka diskurser som präglar den offentliga debatten kring påståendet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn. Metoden som använts för att bemöta studiens syfte och besvara dess frågeställningar presenteras genom följande avsnitt:

5.1 Metodologiska överväganden

I studien användes en kvalitativ ansats. Vidare har studien analyserats med utgångspunkt i Faircloughs tredimensionella modell. Winther Jørgensen och Philips (2000, s. 73) beskriver den tredimensionella modellen som ett analytiskt ramverk som kan användas i forskning om kommunikation och samhälle. Som tidigare konstaterats i teoriavsnittet, avser den kritiska diskursanalysen kartlägga ojämlika maktförhållanden, för att på så vis verka för social förändring. Detta går således i linje med studiens syfte. Vidare är en kartläggning av

förbindelsen mellan social praktik och språkbruk ett centralt mål inom kritisk diskursanalys. Studiens huvudsakliga fokus har varit att kartlägga förbindelsen mellan social praktik och språkbruk i den offentliga debatten. Detta går i linje med den kritiska diskursanalysens centrala mål, och såldes även den tredimensionella modellens tilltänkta tillämpningsområde.

Fairclough anser att en diskurs ska analyseras utifrån två perspektiv, den *kommunikativa händelsen* och *diskursordningen*. Den kommunikativa händelsen innefattar ett fall av språkbruk såsom en tidningsartikel eller ett politiskt tal, medan begreppet diskursordning syftar till summan av alla diskurstyper som används inom en social institution eller en social domän (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 73). Det är den kommunikativa händelsens reproducerande och upprätthållande av en diskursordning som utgör en social praktik (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 76). Den kommunikativa händelsen ligger således till grund för den tredimensionella modellen, vilket har genomsyrat vår analys.

Figur 1. Faircloughs tredimensionella modell.

Modellen innefattar en analys utifrån tre dimensioner; en text och/eller en bild, en diskursiv praktik och en social praktik, se figur 1. Vid en analys av en kommunikativ händelse kan alla tre dimensioner studeras. En mer ingående beskrivning av de tre dimensionerna följer nedan (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 74):

- Textens egenskaper (textanalys)

- En analys av textens egenskaper syftar till att reflektera över texten utifrån ett flertal nivåer, däribland textens uppbyggnad, innehåll och mening (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 87).
- Diskursiv praktik (Produktions- och kommunikationsprocesser kopplade till texten)
  - Vid en analys av den diskursiva praktiken avser man att studera hur en text är skapad, samt hur den konsumeras.
- Social praktik
  - Undersökningen av den sociala praktiken syftar till att studera kopplingen mellan den undersökta kommunikativa händelsen och den diskursiva ordningen (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s.75 - 76).

De tre dimensionerna överlappar varandra i praktiken. Fairclough (2014, s. 225) betonar således att det inte finns ett bestämt tillvägagångssätt för hur den tredimensionella modellen ska efterföljas. Den kritiska diskursanalysen kan därför utformas i relation till den specifika studien, men också utifrån forskarens eget synsätt på diskursen (ibid). Modellens tre dimensioner fungerar därmed som ett hjälpmedel vid presentationen av studiens resultat (Fairclough, 2014, s. 231). Fairclough (2014, s. 231) ger i sin bok förslag på möjliga teman en analys kan ta sin utgångspunkt från. Varje tema efterföljs av ett flertal frågor som kan användas vid analys av den specifika kategorin. Det är med hjälp av Faircloughs kategorier och efterföljande frågor som vi har hämtat inspiration för utformning av vår studies analytiska struktur. Analytiska verktyg och begrepp, presenterade i följande avsnitt, har således valts med hänseende till studiens syfte och frågeställningar.

5.2 Analytiska verktyg och begrepp

Modalitet är ett analysverktyg som används för att belysa till vilken grad en textförfattare håller med respektive distanserar sig ifrån ett påstående. För att belysa denna grad av medhåll använder Fairclough begreppet "affinitet" (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 88). Modaliteter såsom "kanske", "eller hur?", "möjligen" sänker talarens affinitet till det som den refererar till, medan en hög affinitet uttrycks genom kategoriska modaliteter. Det vill säga ord som signalerar en hög grad av medhåll (Fairclough 2014 s.159 f.).

Vidare delar Fairclough upp modalitet i två undertyper: subjektiv och objektiv. En subjektiv modalitet innebär att det är tydligt att talaren eller textproducenten uttrycker en egen ståndpunkt. En objektiv modalitet innebär det motsatta, det vill säga att det inte lika tydligt

framgår vems perspektiv talaren belyser. En objektiv modalitet kan således innebära två saker. Dels kan det innebära ett försök att få sina egna åsikter att framstå som allmänt vedertagna sanningar. Det kan också innebära att talaren agerar ombud och helt enkelt för vidare exakt vad en annan individ eller grupp har förmedlat (Fairclough 2014, s.159 ff.).

Transitivitet, eller mer specifikt nominalisering, syftar till att analysera huruvida agenten i ett påstående synliggörs eller göms undan (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 87). Exempelvis kan meningen "Polisen sköt demonstranter" ändras till "demonstranter sköts" där den nya andra formuleringen ger läsaren mindre information om agenten (Fairclough, 2014, s. 27). Nominalisering avser således att undersöka hur händelser och processer framställs, det vill säga huruvida något förbinds eller inte förbinds med subjekt och objekt (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 87)

Intertextualitet synliggör en texts roll i en social förändringsprocess och ämnar beskriva hur nya texter tar sin utgångspunkt i tidigare texter från historien (Fairclough, 2014, s. 101 - 102). Nya texter genereras med hjälp av redan existerande genrer och diskurser, och spelar därav en central roll för förändringsprocesser i samhället (Fairclough 2014, s.121). Fairclough (2014, s. 108) anser att medias kommunikation till stor del utgörs av återberättande och återskapande av tidigare texter och tal. Intertextualitet beskrivs därav som källan till ambivalens i texten, det vill säga att flera slutsatser av texten kan uttolkas.

När en text återspeglar ett flertal olika texter riskerar viktiga element i texten att placeras ut felaktigt. Läsaren kan därmed ledas in på en felaktig slutsats kring vem som uttrycker en viss hållning, författaren eller den som citeras (Fairclough, 2014, s. 105). För att synliggöra denna ambivalens använder sig Fairclough (2014, s. 107) av begreppen *direkt diskurs* och *indirekt diskurs*. När en *direkt diskurs* används framgår det tydligt vems åsikt det är som yttras i en text. Här används grammatiska skiljelinjer som kolon och citattecken för att skilja på skribenten röst och den citerades röst. Vid användning av en *indirekt diskurs* blir det svårare för läsaren att urskilja vem som säger vad i en text (Fairclough, 2014, s. 107).

Förhandsantaganden är enligt Fairclough (2014 s. 120) antaganden som en textproducent eller talare presenterar som givna i en text. Exempelvis kan man se att vissa meningar eller satser inleds med markören *att*. Vidare har Fairclough en intertextuell syn på hur förhandsantaganden

ska belysas i en analys. Enligt honom innebär ett funnet förhandsantagande i en text eller ett tal att författaren eller talaren inkorporerar någon annan text i sin egen text (ibid).

Ordanvändning belyser hur ord används, det vill säga den stora diversitet ett ords betydelse kan tillskrivna i en kommunikativ händelse (2014, s. 190). Fairclough (2014, s. 190) anser att diskurs som en ideologisk praktik konstruerar, normaliserar och bibehåller ordens betydelse i relation till dess maktposition. Ordanvändningen visar således den politiska och ideologiska praktikens beroende av varandra, eftersom ideologi genereras till följd av maktrelationer (Fairclough, 2014, s. 67). En analys av ordanvändningen syftar därför till att analysera hur ord används på olika under olika tidsperioder (Fairclough, 2014, s. 76).

5.3 Urval och urvalsprocess

Studien är avgränsad till att enbart undersöka diskursen i den offentliga debatten. Med offentlig debatt syftar vi enbart till den svenska offentliga debatten, eftersom kampanjen tydligt är riktad mot Sverige. Vidare har de senaste decenniernas ökade användning av sociala medier och andra internetbaserade plattformar utmanat en avgränsning av den offentliga debatten. Det finns således många sätt att definiera vad den offentliga debatten innefattar. Vi har i studien valt att enbart inkludera dagstidningar och riksdagsdebatter i vår definition av den offentliga debatten. Detta eftersom vi anser att de utgör två stora plattformar för en allmän diskussion. Detta går således även i linje med hur Reyes (2011) och Silva (2016) beskriver media och politiker som aktörer med stor diskursiv makt i samhället.

Kampanjen rörande påståendet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn har varit ett hett debattämne i den offentliga debatten i Sverige. En avgränsning av urval har därmed varit nödvändig. Ett grundläggande krav vid ett urval av material är att forskaren reflekterar över konsekvenserna som valda urvalskriterier för med sig (Esaiasson, 2017, s. 225 f). I vår urvalsprocess har vi därför arbetat med att hitta material med stor relevans för vår studies syfte. Vi har således använt oss av ett generiskt målstyrt urval, vilket innebär att forskaren formulerar urvalskriterier med syfte att besvara forskningsfrågan (Bryman, 2022, s. 502).

I ett tidigt skede av studiens urvalsprocess utfördes en förstudie. Här testades eventuella urvalskriterier genom att vi använde olika sökord och därefter noterade vilka artiklar och kammarprotokoll som genererades. Detta bidrog till att vi fick möjlighet att utveckla och förfin

våra sökord. För sökning av artiklar användes mediasöktjänsten Retriever och för sökning av kammarprotokoll användes riksdagens egen hemsida. För kammarprotokollen utformades följande urvalskriterier. I riksdagens sökmotor valdes filtret *kammarprotokoll*. Sökorden var: *Desinformationskampanj*, *muslimska barn* och *LVU - kampanj*. Sökningen gjordes den 11:e april 2023 och mängden träffar blev 10 protokoll. Av dessa bedömdes 8 protokoll innehålla relevant material för ett besvarande av studiens frågeställning. Vid sökning av artiklar användes sökorden *socialtjänst**, *LVU** och *desinformationskampanj**. Vidare applicerades ett filter för att enbart generera webbartiklar och svenska redaktionella källor. Utöver detta valdes enbart artiklar som innehöll sökorden i rubriken och/eller ingressen för att på så vis minska antalet artiklar ytterligare. Sökningen genomfördes den 15:e april 2023 och kriterierna genererade 23 artiklar. Av dessa 23 artiklar ansågs vi att 12 artiklar vara relevanta för studiens syfte och frågeställning. I tabell 2 presenteras fördelningen av artiklarna efter tidningstyp.

Typ	Antal artiklar
Rikspress	8
Lokalpress	4

Tabell 2. Fördelning av artiklar över tidningstyp.

Vårt huvudsakliga mål vid urvalsprocessen var att hitta material som visar olika perspektiv av debatten. Vi ville hitta empiri från olika synvinklar där aktörer som både uttrycker något positivt och negativt kring kampanjen är representerade. Vi har reflekterat kring om vi bara skulle använda oss av rikspressen. Förstudien visade dock att de större tidningarna ofta har skrivit artiklar utifrån ett liknande perspektiv. Genom att inkludera artiklar från lokalpressen har vi haft möjlighet att fånga perspektiv som inte inkluderats i rikspressen.

Tidsintervallet för sökningar av både artiklar och kammarprotokoll fastställdes genom att utföra en initial sökning efter de ovan beskrivna kriterierna utan någon tidsbegränsning. Det noterades att relevanta artiklar och protokoll inte publicerades förrän i början av 2022, vilket således valdes som tidsintervallets startpunkt. Slutpunkt för tidsintervallet är studiens genomförande, alltså våren 2023.

Ett fåtal av de 12 utvalda artiklarna och 10 kammarprotokollen användes inte i studiens analysdel. Samtliga artiklar som återfinns i referenslistan har dock använts i analysen. Detta innebär att dem har behandlats på samma sätt som de citerade artiklarna. Samtliga artiklar har använts för att identifiera diskurserna. Valet att inte inkludera citat från vissa protokoll och artiklar gjordes på grund av att vissa citat var mindre kärnfulla och på grund av att diskursen belystes något bättre i andra artiklar.

5.4 Metodens tillförlitlighet

För att utvärdera metodens tillförlitlighet har vi valt att använda oss av kvalitetskriterierna trovärdighet, pålitlighet, överförbarhet och konfirmerbarhet såsom Bryman (2022, s. 467) beskrivit. Trovärdighet syftar till att undersöka huruvida studien har genomförts utefter de regler som finns, samt om de resultat som studien visar kan bekräftas av den sociala verklighet som studien avsett att undersöka (ibid). Eftersom vår studie inte innefattar intervjuer kan trovärdigheten inte bekräftas med hjälp av respondentvalidering. Vi har i stället eftersträvat en hög noggrannhet och transparens vid beskrivning av vår tolkning, för att på så vis underlätta en utomstående bedömning av vår studies trovärdighet. Vidare har vi använt oss av en triangulering, det vill säga att vi har använt oss av mer än en metod eller datakälla vid undersökning av den sociala företeelse vi har avsett att studera (Bryman, 2022, s. 468).

Vid en bedömning av studiens pålitlighet krävs en transparens avseende studiens forskningsförfarande. Detta innebär att det enkelt ska gå att följa vad som har gjorts samt på vilka grunder det har gjorts (Bryman, 2022, s. 468). Det har genomförts genom att noggrant avskilja våra tolkningar från empirin, teori och tidigare forskning. Vi har även eftersträvat maximal transparens när vi beskrivit tillvägagångssättet vid analysen. Vidare har vi skrivit analysen tillsammans för att lättare kunna diskutera eventuella meningskiljaktigheter.

Vidare avser Bryman (2018, s. 468), med begreppet överförbarhet, att synliggöra hur väl forskaren valt att fokusera på kontextuella detaljer. Detta görs i syfte att belysa huruvida studiens slutsatser är tillämpbara på andra sammanhang eller tidpunkter (Bryman 2018, s.468). En sådan överförbarhet har eftersträvats genom att vara transparenta med vilka tidningsartiklar och politiker som vi valt att presentera i vår analys. Vad gäller studiens konfirmerbarhet konstaterar Bryman (s. 2018, s. 470) att forskare måste vara reflekterande kring sina etiska utgångspunkter och inte låta förförståelsen påverka analysen. Detta beaktades genom att vi inledningsvis vid analysen läste materialet utan ett tydligt teoretiskt fokus.

5.5 Bearbetning och analys

Rennstam och Wästerfors (2015, s. 80 f.) skriver att en sortering av kvalitativt material inte kan tänkas fram, den behöver göras. Sortering av material handlar således om att göra sig väl förtrogen med sitt material (ibid). Efter att vi fastställt vårt urval började vi således bekanta oss med materialet genom att läsa igenom samtliga kammarprotokoll och tidningsartiklar tillsammans. Vid denna genomläsning lästes materialet förutsättningslöst, utan några teoretiska perspektiv eller metodval i åtanke.

Därefter gick vi vidare till nästa fas, det vill säga en reducering av valt material. En reducering beskrivs av Rennstam och Wästerfors (2015, s. 103) som en ytterst känslig och brutal aktivitet. Här liknas analytikern vid en skulptör som tvingas skära bort vissa delar av sitt material, och behålla andra delar (ibid). Vid en reducering av vårt material var vi således noggranna med att vi båda två läst igenom samtliga texter, och tillsammans bildade en uppfattning av vad vi ville reducera bort. Kategorierna, formade genom en reducering, skapades utifrån materialets innehåll. När samtliga texter kategoriserats i underkategorier började vi applicera de teoretiska perspektiven på materialet. Det var i denna fas som studiens analytiska verktyg valdes kopplat till den tredimensionella modellen. De teman som vi har valt att fokusera på är följande: intertextualitet, förhandsantaganden, modalitet, transitivitet och ordanvändning. I tabell 3 presenteras tillhörande frågor kopplade till respektive tema.

Begrepp	Fråga
Intertextualitet	Rör det sig om direkt eller indirekt intertextualitet? Är den representerade diskursen tydligt avgränsad eller sammanvävs den med rösten i den representerande diskursen? Hur placeras den representerade diskursen i sin kontext i den representerande diskursen?
Förhandsantaganden	Hur markeras förhandsantaganden i texten?

	Utgör de länkar till tidigare texter från andra, eller till tidigare texter av textproducenten?
Modalitet	Vilka slags modaliteter är vanligast? Är modaliteterna främst subjektiva eller objektiva?
Transitivitet	Förekommer passiva satser eller nominaliseringar ofta, och i så fall vilka funktioner verkar de ha?
Ordanvändning	Innehåller texten nya lexikala element, och i så fall vilken teoretisk, kulturell eller ideologisk betydelse har de?

Tabell 3. De valda analytiska begreppen med tillhörande frågor.

Hjerm et al. (2014, s. 74) understryker vikten av att vara detaljerad och systematisk vid en redogörelse av slutsatser. Detta för att undvika att dra orimliga och svepande resonemang. Vi efterföljde denna princip genom att eftersträva en noggrannhet och transparens i samtliga etapper av analysprocessen. Vid applicering av frågorna på materialet utgick vi från en text i taget och applicerade de fem begreppen, med tillhörande fråga, en efter en. Vidare applicerades teorin och tidigare forskning. Vid en argumentation skapar analytikern ett självständigt förhållningssätt till de tidigare studierna och teorierna som empirin refererar till (Rennstam & Wästerfors, 2022, s. 225). För att bättre förstå en särskiljning av *vi och dem*, och därmed även de teorier som kopplas samman med begreppet, valde vi att noggrant bekanta oss med de olika ingångar som identifierats i relation till *vi och dem*. Vidare skrev vi ner begrepp som vi ansåg var relevanta för att förstå dess innebörd. Under vår bearbetning och analys arbetade vi sedan parallellt med teoretiska begrepp och tidigare forskning. Under denna process synliggjordes vilka teoretiska begrepp som var relevanta för att besvara studiens frågeställningar.

5.7 Etiska överväganden

Denna studie har utgått från fyra grundregler presenterade i *The European Code of Conduct for Research Integrity*. De fyra grundreglerna är ärlighet, tillförlitlighet, ansvarighet och respekt (Eldén, 2020, s. 33f.).

En socialkonstruktivistisk utgångspunkt innebär per definition att tolkningar utgår från forskaren subjektiva referensramar. Fullständig objektivitet och neutralitet är därmed inte uppnåelig, men eftersträvansvärd. Det som däremot kan göras är att se till att värderingar inte påverkar forskningen okontrollerat. Vi har efterföljt kriteriet ärlighet genom att tillämpa vad Bryman (2022, s. 65) beskriver som *reflexivitet*. Detta innebär att forskarna måste vara självreflekterande samt synliggöra för läsarna hur olika överväganden gick till. Vi har därmed eftersträvat ett ärligt tillvägagångssätt i vår eftersträvan att visa maximal transparens avseende överväganden och tolkningar.

Studiens empiri utgjordes av offentligt publicerade artiklar och riksdagsprotokoll. Vi ansåg därmed att vi inte behövde anonymisera artiklar samt politikerns namn och partitillhörighet eftersom materialet redan fanns publicerat. Nämnvärt är att politikerns partitillhörighet inte har använts vid en analys eftersom studien har intresserat sig för vad som uttalats, och inte vem som har uttalat det. Partitillhörighet finns därmed endast med i syfte att visa på att vi har eftersträvat en transparens avseende vilka politiska partier vi har representerat. I och med detta anser vi att vi har tagit hänsyn till de forskarens etiska reglerna tillförlitlighet och ansvarighet.

Enligt Fairclough måste en diskursanalytiker överväga hur studiens forskningsresultat kan komma att användas i offentligheten (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 92). I vårt fall är forskningsämnet ett hett debattämne. En risk för att studien kommer att användas i den offentliga debatten måste därför övervägas. För att bemöta detta kan forskaren enligt Fairclough eftersträva så kallad kritisk språkmedvetenhet. Principen innebär att forskaren formulerar resultatet på ett sätt som är tillgängligt för den grupp av människor som studien riktar sig mot. Vi eftersträvade detta genom en transparens om våra intentioner samt en tydlighet i samtliga steg i analysen. Vi anser därmed att vi har tagit hänsyn till det forskarens etiska kravet avseende respekt.

6. Resultat och analys

Studiens resultat och analys presenteras i följande avsnitt. Den tredimensionella modellen, särskiljandet av *vi och dem* och tidigare forskning, ligger till grund för analysen. Avsnittet är indelat utifrån följande två teman: *Identifierade diskurser* och *En särskiljning av vi och dem i den offentliga debatten*. Respektive tema är indelat i underrubriker.

6.1 Identifierade diskurser

Syftet med studien är att undersöka vilka diskurser som präglar den offentliga debatten kring desinformationskampanjen. Respektive underrubrik syftar till de olika diskurserna som vi har identifierat.

6.1.1 Diskursen om kampanjens budskap som en lögn

Diskursen om kampanjens budskap som en lögn har vi identifierat som genomgående i samtliga diskurser. Användandet av ordet desinformationskampanj vid hänvisning till kampanjen är ett exempel på just detta. Följande citat är hämtat från en artikel som innehåller en intervju med en person som beskrivs som grundaren till kampanjen.

Den ännu pågående så kallade LVU - kampanjen går ut på att svenska staten stjälar barn från deras föräldrar. Lögnerna har spridit sig över stora delar av världen, men fröet såddes när Alis barn blev omhändertagna (TT, 2023).

Här ser vi tydligt hur kampanjens budskap etableras som en lögn genom meningen "Lögnerna har spridit sig över stora delar av världen". Kampanjens budskap som en lögn är således ett förhandsantagande, det vill säga ett antagande i en text som av textproducenten eller talaren beskrivs som given (Fairclough, 2014, s. 120). Ett ytterligare exempel på citat som framställer kampanjens budskap som en lögn skildras i följande citat.

Desinformationskampanjen där det påstås att den svenska socialtjänsten omhändertar muslimska barn på falska grunder (Westerberg, 2023).

En socialkonstruktivistisk utgångspunkt ligger till grund för studien. Studien utgår därför från utgångspunkten om språket som centralt för konstruktion av ett fenomen. Det är således hur ett fenomen beskrivs som är avgörande för hur samma fenomen uppfattas (Boréus 2022, s. 201).

Ordet *Desinformationskampanj* vid benämning av kampanjen kan därmed anses vara väsentligt för hur kampanjen, och dess anhängare, konstrueras. Exempelvis konstrueras kampanjens grundare som en person som sprider lögn genom att personen beskrivs i en kontext där förhandsantagandet om kampanjens budskap som en lögn redan är etablerad. Vidare visar studien, med hänvisning till Faircloughs kritiska diskursanalys, att diskursen om kampanjens budskap som en lögn kan tänkas utgöra en social praktik. Detta medverkar i sin tur till att förändra och reproducera kunskap, identiteter, sociala relationer och maktrelationer i samhället (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 71). Studien påvisar därmed ett samband mellan diskursen om kampanjen som en lögn och dess påverkan på relationer mellan grupper i samhället.

Vad gäller en analys av förhandsantaganden, betonar Fairclough (2014, s. 121), vikten av ett intertextuellt förhållningssätt vid analys av antaganden i en text. Förhandsantaganden är således ett sätt att inkorporera andras texter genom att använda sig av redan etablerade utgångspunkter. Viktigt att notera är att Fairclough inte nödvändigtvis syftar till en konkret text, en intertextuell analys syftar även till mer generella åsikter och antaganden i samhället (ibid). Som tidigare nämnt genomsyrar diskurser om kampanjens budskap som en lögn samtliga identifierade diskurser. Det kan därmed tolkas som att om budskapet om kampanjen som en lögn refererar till ett etablerat förhandsantagande i samhället. Det är således detta antagande som kan tolkas utgöra grunden för diskursen om kampanjen som en lögn i den offentliga debattens diskurs. Ett exempel på en sådan reproduktion illustreras genom Liberalen Robert Hannahs uttalanden som presenteras nedan.

Islamister och stora nyhetsorganisationer sprider konspirationsteorier där det hävdas att svenska myndigheter stjälar muslimska barn från deras familjer för att de ska uppfostras i icke-muslimska hem (Prot. 2022/23:98).

Citatet illustrerar hur Robert Hannah presenterar förhandsantagandet *Islamister och stora nyhetsorganisationer sprider konspirationsteorier* genom en användning av en objektiv modalitet. Vems perspektiv som belyses göms således undan vilket bidrar till att åsikten framstår som allmänt vedertagen (Fairclough, 2014 s. 159). Användandet av ordet *konspirationsteorier* i relation till diskursen om kampanjens budskap som en lögn medverkar till ett bibehållande av ordens betydelse i relation till dess maktposition. Detta går i linje med det som Fairclough (2014, s. 67) beskriver gällande ordanvändning roll vid skapandet av

maktrelationer i samhället. När kampanjen likställs med en konspirationsteori, kan det tolkas som att kampanjen och dess anhängare konstrueras utifrån den maktposition som ordet konspirationsteori är tillskriven. Det vill säga en position med låg grad av legitimitet.

Sammanfattningsvis har studien visat att diskursen om kampanjens budskap som en lögn har konstruerats genom en användning av bland annat orden *desinformationskampanj* och *konspirationsteori*. Vidare har studien, med hjälp av begreppet intertextualitet, synliggjort hur diskursen om kampanjens budskap som en lögn reproducerats likt ett allmänt och etablerat antagande i samhället. Diskursen kan även tolkas utgöra en del av en social praktik i samhället och kan således medverka till att förändra och reproducera kunskap, identiteter, sociala relationer och maktrelationer i samhället.

6.1.2 En populistisk diskurs

Hagelund (2020) visar på en skiftande politisk diskurs i samtliga skandinaviska länders migrationssamtal till följd av den så kallade flyktingkrisen 2015. Ett liknande skifte av diskurs ska även, enligt Ekman och Krzyżanowski (2021), prägla mediernas diskurs. Författarna anser att rasistiska narrativ har inkorporerats i media och att skiftet av diskurs således har normaliserats, vilket syns i bland annat användningen av rasistiska narrativ. Detta kan tolkas gå i linje med Desmaris et al. (2023) begrepp *Borderline racism* där han menar på att explicit rasistiska uttalanden ersatts med mer subtila rasistiska uttryck. Ett samband mellan en ökad användning av rasistiska narrativ och subtila rasistiska uttryck samt en ökad polarisering och en ökad populistisk diskurs i den offentliga debatten i västvärlden, har sedan tidigare påvisats av Desmaris et al. (2023) och Hamerleers (2020). Denna tendens kan jämföras med den problemdiskurs som Khayti (2017) beskriver. Fokus avseende invandrardebatten riktas således i högre utsträckning på radikaliserings, islamisering och ökad kriminalitet. En populistisk diskurs likt den beskrivet ovan har identifierats även i denna studie.

Utformningen av en populistisk diskurs beskrivs av Hamerleers (2020) skifta beroende på hur talaren vill framställa sig själv och samhället. Diskursen utmärker sig dock genom sin uppdelning av samhället i ett *vi och dem*. Diskursen inger även känslan av att det beskrivna problemet är brådskande och kräver en omedelbar förändring (ibid). Följande citat av Ludvig Aspling, riksdagsledamot för Sverigedemokraterna, anser vi är ett exempel på ett uttalande som präglas av en populistisk diskurs.

Sedan en tid tillbaka pågår en desinformationskampanj mot svensk socialtjänst. Det handlar om att vissa utlänningar vägrar att acceptera förvaltningsbeslut i vårdnadsärenden och i stället sprider rykten om att det skulle handla om kidnappning av barn, vilket naturligtvis är fullständigt befängt. [...]. Vi tycker inte att sådana här personer ska få vara kvar i Sverige, om de inte är medborgare. Vi ser detta som ett typexempel på vad som skulle kunna utgöra bristande vandel och borde vara grund för utvisning (Prot. 2022/23:34).

Ett utmärkande drag för Asplings uttalande är hans användning av begreppet *utlänningar* i relation till människor knutna till kampanjen. Vidare utgår han från antagandet om att det enbart är så kallade *utlänningar* som sprider kampanjens budskap om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn. Utifrån detta går det att utläsa ett förhandsantagande om att de som inte är *utlänningar*, det vill säga att *svenskar* inte sprider detta budskap. En populistisk diskurs kan belysas genom en analys av uttalandets ordanvändning. Fairclough (2014, s. 191 ff.) skriver att texter kan använda gamla ord på nya sätt. Orden tillskrivs därmed nya värden vilket kan möjliggöra en ideologisk och politisk förändring av ordets betydelse (ibid). Asplings användande av ordet *utlänningar* i en kontext av att de inte respekterar Sveriges lagar, bidrar till att gruppen utlänningar tillskrivs en negativ klang. De benämns således som *de andra* i relation till *svenskar*. Även användandet av det svårdefinierade begreppet *bristande vandel* bidrar till ett ytterligare utmålning av gruppen invandrare utifrån ett negativt tonfall. Vidare betonar Aspling kampanjen som brådskande, där lösningen på det beskrivna problemet beskrivs som konkret i form av utvisning. Detta passar således in på Hamerleers (2020) definition av den populistiska diskursen. Den beskrivna ordanvändningen kan därmed tolkas bidra till en särskiljning av ett *vi och dem*, vilket i sin tur kan tänkas påverka relationer mellan samhällsgrupper negativt.

Ekman och Krzyzanowski (2021) skriver att media utgör en central roll i skiftet av diskurs mot en mer populistisk sådan. De utgår från Faircloughs tankar om diskurs som en konstruktion av social praktik, och menar att utvecklandet av en allmän vedertagen diskurs sker genom ett gradvis erkännande av antaganden och normaliseringar i samhället (ibid). Skiftet av diskurs kan återkopplas till Faircloughs (2014, s. 9) användning av begreppet hegemonier och dess roll vid en förändringsprocess. Hegemonier utgör det som samhället definierar som rätt, riktigt och naturligt. Hegemonier bidrar således genom sin skiftande natur till förändring av maktrelationer i samhället (ibid). Ett exempel på ett uttryck för hegemoni illustreras i Ludvig Asplings uttalande avseende hur invandraren beskrivs vara.

[...] personer som blivit lovade att få fortsätta leva precis som de gjorde i sina hemländer även här i Sverige [...] (Prot. 2021/22:85).

Fairclough anser att diskurser skapas i relation till rådande sociala omständigheter (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s 71). Den diskursiva praktiken i en institution, men även i samhället som helhet, skiftar således i takt med att samhället förändras (Fairclough, 2014, s. 9). Intertextualitet avser belysa hur diskurser reproduceras genom texter från historien. Det är med bakgrund i den intertextuella analysen som vi anser att media, genom sitt reproducerande av diskurser, bidrar till en normalisering av en populistisk diskurs genom sin reproduktion av hegemonier. Medias höga grad av affinitet vid referering till ett politiskt uttalande anser vi är ett exempel på detta, vilket illustreras genom citatet nedan.

För att komma till bukt med problemen vidtar regeringen fler åtgärder.

- Bilden som sprids är inte sann. Socialtjänsten kidnappar inte barn. Svenska staten kidnappar inte barn, säger statsministern Ulf Kristersson (Westerberg, 2023).

Artikeln som citatet hämtades från är en rapportering av regeringen Kristerssons presskonferens rörande åtgärder kopplade till kampanjen. Medias användning av meningen “för att komma till bukt med problemen” visar på en hög grad av affinitet i relation till Kristerssons uttalande. Detta eftersom textförfattaren insinuerar att Kristersson kan lösa problemet som åsyftas. Vidare tolkar vi det som att skribenten i detta fall delar regeringens uppfattning om att kampanjen är ett problem. Detta görs genom användandet av ordet *problemen* vid beskrivning av kampanjen. Mediernas återgivning av Kristerssons uttalande kan även belysas utifrån Faircloughs (2014, s. 161) resonemang om kategoriska modaliteter, det vill säga mediernas tendens att presentera egna omvärldstolkningar som fakta. En användning av en kategorisk modalitet signalerar en tydlig affinitet, vilket bidrar till att partiska uttalanden kan uppfattas som universella och neutrala (ibid). Medias användning av en sådan logik medför, enligt Fairclough (ibid), en ideologisk reproduktion i samhället. Den höga grad av affinitet som media uttrycker i relation till Kristersson uttalande i ovanstående citat anser vi därmed förstärker och reproducera det ideologiska budskap som Kristersson avser att sprida.

Ytterligare ett exempel på mediars användning av en hög affinitet vid referering till politiker är mediars användning av en hög affinitet vid referering till politiker.

Myndigheten för psykologiskt försvar får i uppdrag att stärka sin förmåga att motstå påverkanskampanjer. Det handlar bland annat om att ta fram fördjupade lägesbilder och ge stöd till drabbade aktörer (Westerberg, 2023).

Genom att studera ordalydelsen ser vi att media har använt sig av det positivt laddade ordet "stärka" vid referering till Myndigheten för psykologiskt försvar och ordet "drabbade" vid beskrivning av de aktörer som påverkats av kampanjen. Detta är ord som är direkt hämtade från regeringens egna språkbruk. Samma artikel lyder även under rubriken "Regeringen vill bekämpa LVU-kampanjen". Det är därmed tydligt att media avser att lyfta fram regeringen som en aktör som avser motverka kampanjen.

Vidare kan vi genom att studera intertextualiteten och modaliteten synliggöra att media tar avstånd från gruppen kopplad till kampanjen. Media reproducerade en diskurs om anhängare till kampanjen som "de andra" vilket därmed knyter an till Hamerleers (2020) beskrivning av en populistisk diskurs. Medias avståndstagande gentemot anhängare till kampanjen synliggjordes i en intervju med Abo Raad publicerad i Gefvle Dagblad (Ståhl 2022a), vilket illustreras genom nedanstående citat.

Abo Raad blandar friskt sanningar och ryktesspridning i sin retorik (Ståhl, 2022a)

Abo Raad var en imam i Gävle Moské, som av SÄPO blev klassad som ett säkerhetshot på grund av sin verksamhet. Han lämnade Sverige två månader efter intervjun med Gefvle Dagblad (Aslhawish, Renman & Dahlberg, 2022). En hög affinitet kopplat till citatet kan utläsas genom användandet av modaliteten "blandar" istället för ett ord med lägre affinitet (Fairclough 2014, s. 159). Detta kan tolkas innebära ett avståndstagande från Abo Raad och märks genomgående i artikeln. Ett sådant avståndstagande skiljer sig från vad vi kunnat se gällande hur tidningar rapporterat om officiella makthavares förhållande till kampanjen. Mediernas avståndstagande gentemot politiker och tjänstemän kan tolkas vara mindre än gentemot Abo Raad. Ett exempel på detta är mediernas rapportering av regeringens presskonferans. Mediernas avståndstagande mot Abo Raad menar vi kan observeras även i följande citat.

Den utvisningsdömde imamen Abo Raad ifrågasätter att barn som utsätts för våld i hemmet omplaceras. Det är bättre att flytta hela familjer till särskilda hem där det finns personal som kan stötta familjen, anser han (Ståhl, 2022a).

Att nämna att Abo Raad är utvisningsdömd redan i första stycket tolkar vi som ytterligare ett sätt som tidningen valt att ta avstånd från Abo Raad. Vi tolkar att denna ordanvändning konstruerar Abo Raad som en mindre trovärdig källa. Ordanvändningen i en text kan som tidigare nämnts ha stor påverkan på textens diskurs. I detta fall sätts alltså tonen för hela artikeln genom att nämna att Abo Raad är utvisningsdömd. Vi anser att detta bidrar till att läsaren guidas till att få en negativ inställning till Abo Raad vid vidare läsning av artikeln. Med det sagt avser inte studien att undersöka varför Abo Raad är utvisningsdömd. De är enbart artikelns diskurs som är av intresse för studiens analys.

Avslutningsvis kan vi konstatera att en populistisk diskurs har identifierats i såväl medias, som i politikens uttalanden. Dess närvaro härledes till den ökade polariseringen i västvärldens offentliga debatt. Vidare har studien, i samstämmighet med Ekman och Krzymowski (2021), synliggjort den centrala roll som medier utgör vid reproduktion av diskurser i samhället. Exempelvis belyses, med hjälp av begreppet kategorisk modalitet, hur medias användning av en hög affinitet i relation till politiker bidragit till att partiska uttalanden utmålats som universella och neutrala. Media reproducerar således rådande ideologier i samhället. Vidare fann studien att media, genom sitt avståndstagande gentemot kampanjens anhängare, förstärker en polarisering i samhället. Detta kan tänkas innebära negativa konsekvenser för relationer mellan grupper i samhället, så till vida att vissa röster osynliggörs och vissa får mer utrymme att höras. Ett sådant negligierande kan således utgöra en del av en reproduktion av en populistisk diskurs i den offentliga debatten.

6.1.3 Diskursen om en felfri socialtjänst

De tidigare nämnda diskurserna är tätt sammankopplade med diskursen om en felfri socialtjänst. Genom att exempelvis framställa kampanjen som en lögn eller som desinformation bemöts inte kampanjens budskap om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn. Fokus flyttas således bort från huruvida kampanjens budskap är sann eller inte, för att istället fokusera på de aktörer som sprider den så kallade desinformationen. Ett sådant skifte av fokus illustreras genom Moderaten Ulf Kristerssons uttalande nedan. Uttalandet presenteras direkt efter

meningen "Kampanjen har gått ut på att socialtjänsten skulle kidnappa barn med invandrarbakgrund" (Ekström 2023).

Det vi har sett under en tid är en omfattande desinformationskampanj mot svensk socialtjänst. Det här är systematiserat. Det handlar väldigt ofta om familjer som sprider, och får hjälp att sprida filmer, som handlar om att socialtjänsten kidnappar barn med muslimskt ursprung, säger statsministern Ulf Kristersson (M) (Ekström, 2023).

Genom användandet av ordet *desinformationskampanj* ser vi hur Kristersson utgår från förhandsantagandet om att kampanjens budskap utgör desinformation. Det går även genom citatet att utläsa att Kristersson presenterar sin ståndpunkt utifrån en objektiv modalitet. Det görs inte tydligt vem som står bakom uttalandet. Den enda aktören som presenteras är "vi". Detta kan tokas vara ett exempel på en objektiv modalitet som används i syfte att få budskapet att framstå som allmänt vedertaget. På detta sätt göms aktörer knutna till kampanjen undan och deras positioner negligeras. Detta tolkar vi som att Kristersson helt förbiser att det kan finnas någon form av sanning i kampanjens budskap. Han bemöter således inte kampanjens anklagelser.

Vidare har studien, genom en analys av modaliteten vid medias referenser till Kristerssons uttalanden, uppmärksammat en hög grad av affinitet vid referering till politiker (Fairclough 2014, s. 159). En intertextuell analys synliggör vem media väljer att representera, samt hur media bidrar till en reproduktion av tidigare diskurser (Fairclough, 2014, s.108). En liknande tendens syntes även i medias reproduktion av den populistiska diskursen. Nedanstående citat är ett ytterligare exempel på medias användande av en hög affinitet vid referering till politikerns uttalanden. Den höga affiniteten urskiljs genom medias användande av ordet *påpekar* vid referering till Kristersson.

Sverige har en stolt historia vad gäller arbetet med utsatta barn, påpekar statsministern. Han säger att det är en hög lägstanivå för hur barn har det i Sverige jämfört med många andra länder, men att staten eller kommunen ibland behöver kliva in (Ekström, 2023).

Kristersson uttalande, och således även medias presentation av detta uttalande, härleder oss till Khayatis (2017) betoning av Sveriges historia som särskilt viktig i förståelsen av samtidens migrationsdebatt. Vår tolkning är att Kristerssons uttalande antyder en ignorans vad gäller det historiska- och kroniskt monokulturella avtryck som Sveriges offentliga debatt är präglad av. Objektifierande och stigmatiserande tendenser i det offentliga migrationssamtalet, menar Khayati (2017), tar sitt ursprung i bland annat Sveriges koloniala historia, det svenska

folkhemmet och det rasbiologiska institutet. Vi anser att Kristersson, genom sin användning av en objektiv modalitet, medverkar till att *Sveriges stolta historia* framstår som allmän kunskap och en absolut sanning. Detta anser vi bidrar till ett osynliggörande av en mörk historia vad gäller Sveriges arbete med barn, där inräknat bland annat svenska statens arbete med samiska barn under 1900-talets början (Forum för levande historia, 2023). Ett osynliggörande av kampanjens budskap förstärks således genom Kristerssons osynliggörande av Sverige mörka historia vad gäller arbetet med barn.

Yrkesverksamma var, förutom politiker, en vanligt förekommande röst i medias rapportering av kampanjen. Nedanstående citat presenteras som en direkt diskurs i relation till ett uttalande av en kommunal sektorschef:

Jag har svårt att tro att det ligger något i den generella kritiken. LVU är inget som överanvänds och det finns inget som säger att vi ska ta särskild hänsyn till religion. Sådant ska inte spela någon roll, säger han (Ståhl, 2022b).

Här använder sig den citerade yrkesverksamme av såväl objektiv som subjektiv modalitet. Orden "Jag har svårt att tro" bidrar till att den kommunala sektorschefen uppfattas uttrycka en egen ståndpunkt. Den efterföljande meningen "LVU är inget som överanvänds och det finns inget som säger att vi ska ta särskild hänsyn till religion. Sådant ska inte spela någon roll", antyder dock en objektiv modalitet. Den kommunala sektorschefens åsikt framförs således som en allmän vedertagen sanning vilket bidrar till en reproduktion av diskursen om socialtjänsten som felfri. Viktigt att nämna är även att den representerade diskursen förs fram i en kontext där begreppet *Desinformationskampanjen* används. Följande citat illustrerar de förhandsantaganden som den kommunala sektorschefen uttalande presenteras inom.

Socialtjänsten har arbetat hårt med att öka förtroendet för myndigheten från samhället. Den pågående desinformationskampanjen som sprids på sociala medier riskerar nu att skada det förtroendet (Ståhl, 2022b). [OBJ]

Sammanfattningsvis har studien identifierat en diskurs som riktar uppmärksamheten bort från socialtjänstens eventuella problem för att på så vis framställa socialtjänsten som problemfri. Vidare har vi observerat att media refererar till såväl de yrkesverksamma som politiker utifrån en hög affinitet. Det finns en risk att grupper som anser att det kan finnas någon sanning bakom kampanjens påståenden kan komma att uppleva att deras röst inte hörs i debatten. En

möjlig konsekvens av en sådan diskurs är därmed dess påverkan på relationer mellan grupper i samhället. Genom en användning av en diskurs om en socialtjänst som felfri riktas fokus mot beskrivningar av kampanjen som en lögn och därmed som något negativt. Ett annat exempel på diskursen om kampanjen som något negativt är diskursen om kampanjen som ett hot, vilket presenteras i avsnittet nedan.

6.1.4 Diskursen om kampanjen som ett hot

Följande formulering användes av moderaten Ulf Kristersson under en presskonferens rörande kampanjen, den utgjorde även rubriken i en av artiklarna:

Det här är farligt på riktigt (Ekström, 2023).

Detta ser vi som ett exempel på diskursen om kampanjen som ett hot. I citatet ovan ser vi att Ulf Kristersson använder en stark affinitet och en objektiv modalitet (Fairclough 2014, s. 159 ff.). Att media väljer att ha citatet som en del av rubriken tolkar vi som en stark affinitet till påståendet. Genom att analysera ordanvändning kan vi se att negativt laddade formuleringar som i exemplet används vid referering till kampanjen för att framställa kampanjen utifrån en negativ synvinkel. Några andra exempel på detta är följande meningar:

Hatkampanj (Semmo, 2022).

Desinformationskampanjen har lett till en ökad hotbild [...] (Prot. 2021/22:85).

Vi anser att ovanstående formuleringar bidrar till att kampanjen presenteras som ett hot på ett flertal olika sätt. Vi har identifierat 3 underdiskurser, dessa är följande: kampanjen som ett hot mot Sverige, kampanjen som ett hot mot barn och familj samt kampanjen som ett hot mot socialarbetare. Hot mot Sverige inkluderar den diskurs om kampanjen som ett reellt hot mot landets säkerhet. Hot mot socialarbetare innefattar diskursen om den försämrade arbetsmiljön kampanjen har medfört. Kampanjen som ett hot mot barn och familj innefattar en diskurs om risken för att barn och familj far illa till följd av kampanjens budskap.

6.1.4.1 Kampanjen som ett hot mot Socialtjänsten

Diskursen om kampanjen som ett hot mot socialsekreterare och socialtjänsten är ett tydligt inslag i såväl politikernas som mediernas uttalanden om kampanjen. Sverigedemokraten Ludvig Aspling uttalande nedan anses vara ett exempel på detta.

På vissa håll är personalen extremt hårt ansatt. Det finns gott om rapporter som vittnar om att människor undviker att fatta vissa beslut av rädsla för sin egen säkerhet (Prot. 2022/23:34).

Vi anser att det i citatet görs ett förhandtagande om att hot mot socialarbetare är en effekt av kampanjen. Därutöver ser vi att agenten i uttalandet utesluts. Detta härleder vi till Faircloughs (2014, s. 182) resonemang gällande en nominalisering av den åsyftade agenten. Vidare använder sig Aspling av en objektiv modalitet med hög affinitet vilket innebär att uttalandet framstår som något allmänt vedertaget, likt det som Fairclough (2014, s. 159) beskriver. Genom att referera indirekt till rapporter görs det inte tydligt vems perspektiv som representeras. En möjlig anledning att använda sig av den här formen av indirekt referering till rapporter är enligt vår tolkning att talaren att skapa legitimitet gentemot uttalandet. Silva (2016) konstaterar att politiker skapar legitimitet för sina diskurser genom att referera till forskning. Vi menar att det är en liknande process som används av Ludvig Aspling i detta fall. Vidare ser vi att politiker refererar till yrkesverksamma i samma syfte. Detta anser vi blir tydligt i följande citat med ett uttalande från moderaten Marie-Louise Hänel Sandström.

Det är svårt att anställa socialsekreterare. Jag kommer från Göteborg, och jag vet att det finns flera luckor för att många inte vill jobba som socialsekreterare på grund av att det finns så många hot. Och desinformationen gör tyvärr att det blir ytterligare hot, och de klarar inte av sitt arbete på rätt sätt (Prot. 2021/22:85)

Hänel Sandström använder sig här av både objektiv och subjektiv modalitet. Hon är tydlig när hon vill positionera sig "Jag kommer från Göteborg". När hon framställer socialsekreterarnas arbetssituation är hon dock inte lika tydlig med vilket perspektiv hon utgår från. En referering till socialsekreterarna anser vi därmed görs i syfte att legitimera uttalandet. Vidare menar vi på att Hänel Sandströms språkbruk leder till en sammanblandning av hennes egna och socialsekreterarens diskurs genom att hon betonar att hon själv är från Göteborg.

6.1.4.2 Kampanjen som ett hot mot familjer och barn i behov av stöd

Hotet mot familjer och barn i behov av stöd belyses som en konsekvens av kampanjen som ett hot mot socialtjänsten. Detta illustreras i följande citat med ett uttalande från moderaten Camilla Waltersson Grönvall

Det som är ett hot mot vår viktiga socialtjänstpersonal är ytterst ett hot mot att vi gör allt vi kan från samhällets sida för att skydda våra mest utsatta barn och unga (Prot. 2022/23:84).

Socialstyrelsens generaldirektör Olivia Wigzell menade i Anna Lindbloms artikel i *Dagens Nyheter* (2022) att kampanjens spridning kan skada förtroendet för svenska myndigheter. Detta kan således skada socialtjänstens mandat att göra omfattande ingrepp i människors privatliv. Citatet ovan tolkar vi delvis som en beskrivning av gruppen kopplad till kampanjen, vilket vi härleder till Khayati (2017) och hans resonemang om migrationsdebattens två huvudsakliga diskurser: en problemdiskurs och en solidaritetsdiskurs. Solidaritetsdiskursen betonar mänskliga rättigheter, utsatthet, sårbarhet och rättslöshet (Khayati 2017). Diskursen reducerar, enligt Khayati (2017) människor med utländsk bakgrund till kulturellt, etniskt och religiöst avvikande kategorier. Vi anser att medias användning av Waltersson Grönvalls uttalande utgör en del av den solidaritetsdiskurs som Khayati identifierat. Även om familjens perspektiv belyses, görs det på ett sätt där familjer kan uppfattas som offer för sin situation. En sådan diskurs anser Khayati (2017) kan medföra en stigmatiserande och objektifierande effekt av invandrare.

6.1.4.3 Kampanjen som ett hot mot Sverige

Diskursen om kampanjen som ett hot mot Sverige återkopplar till Silvas (2016) resonemang om medias konstruktion av muslimer som "de andra" i relation till västvärlden. Det vill säga en diskurs där icke-västerländska ideal porträtteras som ett hot mot västerländska värderingar. När vi refererar till diskursen om kampanjen som ett hot mot Sverige syftar vi således till den identifierade beskrivningen av kampanjen som ett hot mot den svenska rättsstaten, Sveriges demokrati samt kampanjen som ett hot mot svenska ideal. Kampanjen som ett hot mot Sverige innefattar därmed beskrivningar av fysiska hot, exempelvis i form av ett ökat terrorhot, men även mer subtila hot riktade mot svenska ideal och värderingar. Nedanstående citat illustrerar hur ett direkt orsakssamband mellan ökade attentatshot och kampanjen porträtteras i media.

Enligt Säpo kan det ökade attentatshotet mot Sverige delvis kopplas till LVU-kampanjen (TT 2023).

Medias användning av en indirekt diskurs i relation till Säpo menar vi används för att stärka orsakssambandets legitimitet. Vidare kan vi se att diskursen om kampanjen som ett hot mot

svensk rättsstat även belyses i den politiska debatten. Följande citat av sverigedemokraten Ludvig Aspling utgör ett exempel på detta.

Den kampanj som pågår mot svensk socialtjänst på nätet och i vissa utländska TV-kanaler är ett allvarligt och reellt hot mot den svenska rättsordningen (Prot. 2021/22:85).

Aspling använder sig i uttalandet av orden *allvarligt* och *reellt* vid en beskrivning av kampanjen som ett hot mot den svenska rättsordningen. Detta härleder vi till den diskurs som Ekman och Krzyżanowski (2021) identifierat, där invandring talas om utifrån en känsla av dramatik. En sådan retorik går således även i linje med Hamerleers (2020) definition av en populistisk diskurs. Detta med hänvisning till Ludvig Asplings framställande av problemet, det vill säga kampanjen, som något brådskande som kräver en förändring direkt. Ytterligare exempel på en sammanvävning av populistisk diskurs och en diskurs om kampanjen som ett hot mot Sverige illustreras genom Ludvig Asplings uttalande nedan.

Är det inte mot bakgrund av detta dags att lämna tanken på en obegränsad mångfald av värderingar, gamla och nya livsmönster och så vidare och istället kräva en rimlig kulturell anpassning av dem som vill leva i Sverige? (Prot. 2021/22:85)

Ovanstående citat härleder vi till Silvas (2016) beskrivning av den diskurs som används i syfte att betona skillnader mellan människor. Ord såsom *hot* och *fara* vid referering till religiösa skillnader tar således sin utgångspunkt i perspektivet “vi och dem” (ibid). Aspling gör genom meningen [...] *dem som vill leva i Sverige*, en tydlig kategorisering av invandrare som gruppen *de andra*. Detta underbygger därmed ytterligare vår tolkning av diskursen om kampanjen som ett hot mot Sverige som en del av en populistisk diskurs. Vidare tolkar vi utdraget [...] *kräva en rimlig kulturell anpassning* [...] som att den mångfald av värderingar som Aspling refererar till beskrivs utgöra ett hot mot Sveriges värderingar. Detta återkopplar således till Silvas (2016) resonemang om icke-västerländska värderingar som ett hot mot västvärlden.

6.2 En särskiljning av *vi och dem* i den offentliga debatten

Tidigare forskning uppmärksammade att migrationsdebatten ofta präglas av en uppdelning av samhället i kategorierna *vi och dem*. En sådan uppdelning har även vi identifierat i flera av de ovan presenterade diskurserna. En diskussion kring detta presenteras i följande avsnitt under rubrikerna *En vi och dem diskurs* och *Ett negligierande av invandrarnas subjektskap*.

6.2.1 En *vi och dem* diskurs

Som tidigare konstaterats, utgör media en central roll vid reproduktion av dominerande diskurser i offentlig debatt. Vidare har det synliggjorts hur diskursen rörande kampanjen i stor uträkning präglas av en populistisk diskurs. Detta illustreras bland annat genom den offentliga debattens kategorisering av samhället och kampanjen, utifrån kategorierna *vi och dem*.

Ett uppmärksammande av en *vi och dem* diskurs leder oss tillbaka till den statliga offentliga utredningen SOU 2005:41 *Bortom vi och dom*. Utredningen riktade kritik mot den svenska migrationsdebattens fokus på svårigheter att integrera de människor som den offentliga debatten kategoriserar som *de andra*. En sådan kategorisering av gruppen invandrare, anser utredningen, bidrar till en ökad segregation i samhället (ibid). Följande citat med ett uttalande från Ludvig Aspling utgör, enligt oss, ett exempel på en sådan uppdelning:

Personer som bär på värderingar som står i diametral motsats till de europeiska idealen - jämlikhet mellan könen, barns autonomi och rätten och friheten att välja religion, eller kanske ingen religion alls - kräver att svensk lag i den utsträckning den krockar med deras värderingar inte ska tillämpas på dem (Prot. 2021/22:85).

Fairclough (2014, s. 67) skriver att en ideologisk praktik konstruerar, normaliserar och bibehåller ordens betydelse. En analys av ordanvändning illustrerar således den makt och ideologiska betydelse ett ord kan tillskrivas (ibid). Asplings användning av ordet *diametral* är ett exempel på ett ord som, utifrån sin kontext, tillskrivs en ideologisk betydelse. Att något står i *diametral motsats* till något annat behöver inte nödvändigtvis medverka till en konstruktion av en populistisk diskurs. Det är när ordet, som i uttalandet ovan, används för att illustrera hur invandrare står i direkt motsättning till europeiska idealen, som ordet *diametral* tillskrivs en ideologisk betydelse. Asplings ordanvändning bidrar därmed till att konstruera muslimen som en antagonist i förhållande till västvärlden, likt det som Silva (2016) uppmärksammat.

Vidare illustrerar Asplings uttalande att en kategorisering av *vi och dem* kan grundas i en högernationalistisk utgångspunkt. Liket det som Hamerleers (2020) beskriver, används diskursen för att flytta fokus från *de elaka eliterna* till gruppen *farliga invandrare*. Detta menar vi förstärks genom att Aspling använder sig av en hög affinitet och objektiv modalitet för att betona sanningshalten. Vidare tolkar vi det som att Aspling utgår från förhandsantagandet om att individer som kommer till Sverige från andra länder inte delar europeiska värderingar.

Asplings uttalande återkopplas således till Silvas (2016) beskrivning av icke-västerländska värderingar som ett hot mot västvärlden. Detta leder oss vidare till begreppet orientalism. Begreppet härstammar från ett postkolonialistiskt synsätt, och har lagt grunden för en *vi och dem* - logik i världen avseende bland annat etnicitet, kultur och ekonomi (Ashcroft, Griffiths & Tiffin, 2007, s. 85). Detta återkopplar således till Halls (2009) beskrivning av *den andre* som fundamental för konstruktionen av etniska skillnader i västerländsk kultur. Det är genom konstruktionen av *den andre* som människor och samhället konstruerar den egna identiteten (Hall & Du Gay 2011). Ett ytterligare exempel på en sådan särskiljning belyses i exemplet nedan i ett uttalande från moderaten Marie-Louise Hänel Sandström:

Det har hållits demonstrationer på många orter. Extremister fortsätter att sprida detta budskap i alla möjliga kanaler och det sprids oerhört snabbt till väldigt många människor (Prot. 2021/22:85).

Genom en användning av ordet extremister vid beskrivning av kampanjens anhängare, tilldelas kampanjens anhängare epitet *extremist* och utmålas därmed som farliga. Detta går i linje med en användning av en *vi och dem* retorik med en högernationalistisk utgångspunkt, likt den Hamerleers (2020) beskriver. Vidare synliggör en analys av yttrandets transitivitet en användning av nominaliseringar och passiva satsar i uttalandet. Den första meningen: "Det har hållits demonstrationer på många orter" döljer agenten helt. I efterföljande mening framträder dock agenten för kampanjen tydligt genom användandet av ordet *extremister*. Individer som hållit i demonstrationer och extremister som sprider desinformation uppfattas således som sammankopplade med varandra.

Khayati (2017) belyser en tendens i samtida migrationsdebatt där uttalanden inte längre behöver vara politiskt korrekta. En sådan utveckling gör det möjligt för politiker att uttala sig islamofobiskt genom att exempelvis tillskriva muslimska grupper stigmatiserande attribut såsom *terrorist*, *dold islamistisk agenda*, *sexuellt trakasserande flyktingar* (ibid). Diskursen i det ovan nämnda citatet är inte så explicit, men användandet av ordet *extremist* vid hänvisning till kampanjens aktörer antyder en politisk inkorrekthet så som Khayati (2017) beskriver. Även nedanstående citat åskådliggör ett ytterligare exempel på en användning av, vad vi bedömer som ett inte helt politiskt korrekt ord.

Påståendena tog spinn, och sprids fortfarande runt om i den muslimska världen" (TT 2023).

Användandet av begreppet *muslimska världen* har vi analyserat genom att undersöka skribentens ordanvändning. Formuleringen *den muslimska världen* är förvisso inte ett nytt lexikalt element. I relation till kampanjen anser vi dock att begreppet kan medföra att gruppen muslimer utmålas som en grupp som står i motsättning till västvärlden. Begreppet muslimska världen tilldelas således en negativ klang när den kopplas samman med kampanjen.

6.2.1 Ett negligierande av invandrarens subjektskap

Khayati (2017) identifierar en ökning av objektifierande tendenser i den svenska migrationsdebatten, vilket synliggörs genom en *vi och dem* diskurs. Gruppen invandrare konstrueras utan politiska, sociala och ekonomiska innebörder vilket bidrar till ett negligierande av invandrarens subjektskap. Invandrare blir därmed måltavlor för assimilerande och osynliggörande tendenser i det svenska migrationssamtalet (ibid). Ett negligierande av invandrarens subjektskap har vi även identifierat i den offentliga debattens diskurser kring kampanjen. Ett exempel på detta är Ulf KristerSSons uttalande om *Sveriges stolta historia*, beskrivet i avsnittet om diskursen om en felfri socialtjänst. KristerSSons osynliggörande av en problematisk historia vad gäller Sveriges arbete med barn förbiser således antagandet om en socialtjänst som kan göra fel.

Vidare belyser Khayati (2017) begreppet diaspora. Utifrån ett postkolonialt perspektiv beskrivs diasporabegreppet ha utformats som ett resultat av icke-vitas migration till västvärlden. En objektifiering av invandrare kan således bidra till en ökad användning av diasporagrupper som en motreaktion till Sveriges rasifierande praktiker och assimilerande tendenser (ibid). Ulf KristerSSons uttalande om Sveriges stolta historia vad gäller arbetet med barn, menar vi är ett exempel på rasifierande och assimilerande praktiker som Khayati (2017) beskriver. Vidare härleds KristerSSons negligierande och osynliggörande av Sveriges historia till KhayatIs (2017) resonemang om skapandet av diasporagrupper som en direkt konsekvens av en negligering i den offentliga debatten. Politikerns osynliggörande av minoritetsgruppers utsatthet genom historien kan således anses utgöra ett exempel på en sådan negligering. Kampanjen med budskapet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn kan därmed betraktas som ett exempel på en sådan förstärkning.

Ett ytterligare exempel på en negligering av subjektskap i diskursen rörande kampanjen synliggörs genom begreppet intertextualitet. Begreppet syftar, enligt Fairclough (2014, s. 110), till att belysa hur externa röster representeras i media. Nedanstående exempel visar hur även

media medverkar till ett negligierande av subjektskap genom att inte synliggöra kampanjens egen diskurs.

Man menar att socialtjänsten kidnappar muslimska barn för att omplacera dem på HVB-hem” (Ståhl 2022b).

Ordet *man*, vid användandet av en indirekt diskurs, kan betraktas som ett exempel på när anhängare till kampanjen objektifieras och ges därmed inte en tydlig röst vid referering till kampanjens diskurs. Kampanjens anhängare tillskrivs en gemensam röst och konstrueras därmed utan politiska, sociala och ekonomiska innebörder, likt det som Khayati (2017) beskriver. Vidare kan en användning av ordet *man* betraktas utifrån begreppet transitivitet, och mer specifikt, användandet av nominalisering och passiva satser. Ett användande av det abstrakta ordet *man*, istället för en konkret aktör, kan därför tolkas som att skribenten försöker dölja den aktör som egentligen åsyftas. Den åsyftade aktören, det vill säga kampanjens aktör, ges således inget utrymme att förklara och försvara den diskurs som skribenten har valt att referera till. Detta bidrar ytterligare till ett negligierande av subjektskap hos den åsyftade aktören. Referering till enbart *kampanjen* är ett ytterligare exempel på detta. En sådan diskurs illustreras genom citatet nedan.

Kampanjen har bland annat gått ut på att svensk socialtjänst mer eller mindre kidnappar barn från muslimska familjer och informationen sprids snabbt i sociala medier (Hultgren, 2022).

En användning av begreppet *kampanjen*, likt exemplet ovan, härleder vi till Fairclough (2014, s. 110) och det skifte av diskurs i media som han har identifierat. Fairclough (2014, s. 110) skriver att media har gått mot att markera mindre tydligt vems åsikt som representeras vid ett uttalande. Mediernas konkurrens gentemot varandra beskrivs som en förklaring till ett sådant skifte vilket härleds till en implementering av ett folkligt språkbruk som börjat användas i syfte att rekrytera en bredare målgrupp. Användandet av ordet *man* och ordet *kampanjen* tolkar vi som ett exempel på användning av ett mer folkligt språkbruk.

Fairclough (2014, s. 110) påpekar det problematiska i en sådan utveckling och menar på att traditionella medier inte väljer att representera vem som helst. De individer, grupper och organisationer som representeras får därmed stort utrymme i mediernas rapportering och således även stor diskursiv makt i samhället. När det framgår mindre tydligt vem som representeras ökar likaså otydligheten kring vem som inte representeras. De grupper som inte

representeras får därmed mindre makt i samhället (ibid). En användning av begreppen *man* och *kampanjen*, istället för mer konkreta aktörer, anser vi kan resultera i två konsekvenser. Dels osynliggörs kampanjens perspektiv för läsaren. Dels styrs läsaren till att tro att den har fått en allsidig bild av kampanjen. Detta förstärker i sin tur en negligering av subjektskap i relation till anhängare av kampanjen.

7. Sammanfattning och avslutande diskussion

Studiens syfte var att undersöka vilka diskurser som präglar den offentliga debatten kring kampanjens påstående om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn. De frågeställningar som studien avsåg att besvara var följande: *Hur framställs kampanjen i den offentliga debatten?* och *Hur kan relationer mellan olika grupper i samhället komma att påverkas utifrån den offentliga debattens polariserande karaktär?*

Som svar på frågan hur kampanjen har framställts i den offentliga debatten har vi identifierat fyra dominerande diskurser; *diskursen om kampanjen som en lögn*, *en populistisk diskurs*, *diskursen om en felfri socialtjänst* och *diskursen om kampanjen som ett hot*. Diskursen om kampanjen som en lögn har identifierats som genomgående i samtliga diskurser, vilket genomsyrar förhandsantaganden som präglar övriga diskurser. Detta är särskilt synligt i diskursen om en felfri socialtjänst. Studien har således visat att fokus flyttats bort från frågan om kampanjens budskap är sant eller inte, till att betona gruppen knuten till kampanjen som spridare av desinformation. Vidare menar vi att ett förhandsantagande om en felfri socialtjänst har medfört ett osynliggörande av en problematisk historia vad gäller Sveriges arbete med barn. En diskurs om en felfri socialtjänst stänger därmed dörren till en debatt om eventuell diskriminering inom socialtjänsten.

Den populistiska diskursen har identifierats som särskilt utpräglad. Den har kommit till uttryck genom en särskiljning av *vi* och *dem*, där gruppen kopplad till kampanjen refereras till som *de andra*. Vidare har studien visat att media medverkat till en reproduktion, och således en normalisering, av en populistisk diskurs. Ett exempel på detta är det tydliga avståndstagandet som media har markerat gentemot gruppen bakom kampanjen. Även diskursen om kampanjen som ett hot mot Sverige är sammankopplad med en populistisk diskurs. Detta illustreras av vår studie genom den offentliga debattens betoning av kampanjen som ett hot mot Sverige och Sveriges västerländska värderingar. Vår slutsats återkopplas således till beskrivningen av

muslimen som en antagonist till västvärlden, vilket härleds till västvärldens postkoloniala historia.

Studien har även visat att Sverige har gått mot en mer polariserad debatt med en ökning av populistiska inslag. Diskursen om kampanjen med budskapet om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn kan betraktas utgöra en del i en sådan utveckling. Detta illustreras genom en ökad användning av rasistiska narrativ och en minskad användning av politisk korrekthet genom en användning av bland annat epiteten extremist och islamist. Vidare har studien identifierat att gruppen kopplad till kampanjen porträtterats utifrån en solidaritetsdiskurs och en problemdiskurs. Den offentliga debattens diskurs har därmed medfört att gruppen kopplad till kampanjen konstruerats utan specifika politiska, sociala och ekonomiska innebörder. Ett sådant omnämnande går även i linje med den offentliga debattens refererande till gruppen som *de andra*. Detta utgör således svar på frågan hur relationer mellan olika grupper i samhället kan komma att påverkas utifrån den offentliga debattens polariserande karaktär. Därtill visar studien att debattens polariserade karaktär kan leda till en förstärkning av diasporagrupper i Sverige. Skapandet av kampanjen kan anses utgöra ett exempel på just en sådan förstärkning.

Vidare har studien belyst ett flertal möjliga effekter för Sveriges sociala arbete. De identifierade diskurserna har, enligt vår studie, medfört ett negligerande av subjektskap. Detta har synliggjorts genom att gruppen kopplad till kampanjen i låg utsträckning har representerats i den offentliga debatten. I de fall där kampanjens egen diskurs har synliggjorts har politiker och media tagit ett tydligt avstånd till kampanjens anhängare. En ökad polarisering och en ökad segregation är exempel på möjliga konsekvenser som vi menar att de identifierade diskurserna om kampanjen kan resultera i. Detta kan i sin tur ge upphov till ett ökat socialt utanförskap i Sverige generellt. Ett ökat socialt utanförskap utgör således ett fördjupat svar på frågan hur relationer mellan grupper i samhället kan komma att påverkas utifrån den offentliga debattens polariserade karaktär.

Sammanfattningsvis har studien visat att ett osynliggörande av kampanjens egen diskurs kan medföra en fortsatt minskad tillit till Sveriges myndigheter. En bristande tillit till myndigheter kan därmed tänkas ge upphov till ett flertal negativa konsekvenser för det sociala arbetet. En stor del av socialtjänstens arbete grundas på frivillighet hos klienten. En avsaknad av tillit kan därmed medföra konsekvenser för människor i behov av stöd och hjälp. Vidare anser vi att kritik mot eventuell diskriminering inom socialtjänsten inte bör åsidosättas. Socialtjänsten

besitter stor makt i samhället. När kritik mot socialtjänstens arbete framförs anser vi att den bör tas på allvar. Om detta inte görs finns det en risk för att eventuell diskriminering fortgår, vilket kan skada tilliten till det sociala arbetet ytterligare.

En eventuell svaghet med studien är vår något smala definition av den offentliga debatten. Sociala medier har spelat en mycket stor roll vid spridningen av kampanjens budskap. Exkluderingen av material från sociala medier har medfört att en stor del av kampanjens diskurs, och dess motdiskurs, har gått förlorad. En sådan studie där empiri från sociala medier inkluderats skulle dock ha synliggjort andra aspekter av diskursen rörande kampanjen. Syftet med vår studie har inte varit att studera kampanjens egen diskurs. Vi har dock genom studien kunnat se hur den offentliga debatten inte har bemött kampanjens budskap och därmed avfärdat den som osanning. Det är inte troligt att socialtjänsten kidnappar barn eftersom det inte går i linje med svensk lagstiftning. Samtidigt är det ytterst osannolikt att det aldrig förekommer någon form av diskriminering vid kontakt med socialtjänsten. I framtida studier anser vi att det skulle vara intressant att studera hur ett negligeraande av kampanjens budskap bidragit till att kampanjen växt sig starkare på andra plattformar, exempelvis på sociala medier och i utländska medier.

8. Referenser:

Ahlerup, Linda & Magnus Ranstorp (2023) *LVU-kampanjen* [<https://www.fhs.se/download/18.32d29dd2187bd01d5e455265/1682576119173/LVU-kampanjen.pdf>], Hämtat: 2023-05-16].

Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths & Helen Tiffin (2007) *Post colonial studies - the key concepts*, New York: Routledge.

Aslhawish, Kovan, Fanny Renman & Markus Dahlberg (2022) *Gävleimamen Abo Raad uppger att han lämnat Sverige*, [<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/gavleimamen-abo-raad-uppger-att-han-lamnar-sverige>]. Hämtat: 2023-05-14].

Barlebo Wenneberg, Søren (2011) *Socialkonstruktivism*, Malmö: Liber AB.

Boréus, Kristina (2022) Diskursanalys. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB: Stockholm.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*, Oxford university press.

Desmaris, Christian, Melissa Roy, Minh Thi Nguyen, Vivek Venkatesh & Cecile Rousseau (2023) The unsanitary other and racism during the pandemic: analysis of purity discourses on social media in India, France and United States of America during the COVID-19 pandemic, *Anthropology & Medicine*, 30 (1), s. 31-47.

Ekman, Mattias, & Krzyżanowski, Michał (2021) A populist turn?: News editorials and the recent discursive shift on immigration in Sweden. *Nordicom Review*, 42 (1), s. 67-87.

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur AB.

Esaiasson, 2017 Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Lena Wängnerud (2017) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer.

Fairclough, Norman (2014) *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.

Forum för levande historia (2023) *Rasism mot samer*,

[<https://www.levandehistoria.se/fakta/rasism/rasism-mot-samer> Hämtat: 2023-05-16].

Furén-Thulin, Åsa (2023) *Vi måste stå upp för socialtjänstens medarbetare*

[<https://skr.se/skr/tjanster/bloggarfranskr/socialtjanstbloggen/artiklar/vimastestauppforsocialtjanstensmedarbetare.69143.html> Hämtat: 2023-04-16]

Grim, Katarina, Birgitta Persdotter (2021) *Skillnader som kan utgöra risker för*

diskriminering?, [[https://www.do.se/kunskap-stod-och-vagledning/publikationer-om-](https://www.do.se/kunskap-stod-och-vagledning/publikationer-om-diskriminering/2021/skillnader-som-kan-utgora-risker-for-diskriminering)

[diskriminering/2021/skillnader-som-kan-utgora-risker-for-diskriminering](https://www.do.se/kunskap-stod-och-vagledning/publikationer-om-diskriminering/2021/skillnader-som-kan-utgora-risker-for-diskriminering). Hämtat: 2023-04-02].

Hagelund, Anniken (2020) After the refugee crisis: public discourse and policy change in

Denmark, Norway and Sweden, *Comparative Migration Studies*, 8(1), s. 1-17.

Hall, Stuart. (1992) *The West and the Rest: discourse and power*, I: Stuart Hall & Bram

Gieben (red), *Formations of modernity*, Cambridge: Polity Press in association with the Open University.

Hall, Stuart (2009). *Encoding/Decoding*. I: Durham, Meenakshi Gigi Durham & Douglas M.

Kellner (red.) *Media and Cultural Studies: Keywords*, Oxford: Blackwell Publishing.

Hall, Stuart, Paul du Gay (2011) *Questions of cultural identity*, London: SAGE Publications

Ltd.

Hameleers, Michael (2020) Augmenting polarization via social media? A comparative

analysis of Trump's and Wilders' online populist communication and the electorate's

interpretations surrounding the elections, *Acta Politica*, 55 (3), s. 331-350.

Hjerm, Michael, Simon Lindgren, Marco Nilsson (2014) *Introduktion till*

samhällsvetenskaplig analys, Malmö: Gleerups utbildning AB.

Koch–Emmery, Linn (2022) *Hotkampanj mot svenska myndigheter – islamister uppmanar till terrordåd* [<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/hotkampanj-mot-svenska-myndigheter-uppmanar-till-terrordad>] Hämtat: 2023-04-02.

Khayati, Khalid (2017) Stigmatisering och rasism i det svenska migrationssamtalet och det diasporiska motståndet, *Sociologisk forskning*, 54 (1-2) s. 11-30.

Lindblom, Anna (2022) *Generaldirektören: Kampanjen mot Socialtjänsten kan drabba barn* [<https://www.dn.se/sverige/generaldirektoren-kampanjen-mot-socialtjansten-kan-drabba-barn/>] Hämtat: 2023-04-10]

Lindkvist, Hugo (2023) *Efter påverkanskampanjen: Socialsekreterare hotas och barn försvinner* [<https://www.dn.se/sverige/efter-paverkanskampanjen-socialsekreterare-hotas-och-barn-forsvinner/>] Hämtat: 2023-04-11]

Regeringskansliet (2022a) *Desinformationskampanj mot svenska myndigheter om socialtjänsten* [<https://www.regeringen.se/artiklar/2022/02/desinformationskampanj-mot-svenska-myndigheter-om-socialtjansten/>]. Hämtat: 2023-03-29].

Regeringskansliet (2022b) *Uppdrag att motverka ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten*, [<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2022/07/uppdrag-att-motverka-ryktesspridning-och-desinformation-om-socialtjansten/>]. Hämtat: 2023-03-29].

Regeringskansliet (2023) *Regeringen tar krafttag mot LVU-kampanjen*, [[regeringen-tar-krafttag-mot-desinformation](https://www.regeringen.se/artiklar/2023/03/krafttag-mot-desinformation/)]. Hämtat: 2023-03-29].

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) *Från stoff till studie - Om analysarbete i kvalitativ forskning*, Lund: Studentlitteratur AB.

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2022) Att analysera kvalitativt material, I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*, Stockholm: Liber AB.

Reyes, Antonio (2011) Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions, *Discourse & society*, 22 (6), s. 781-807.

Schwartz, Elin (2022) *Socialarbetare: "Stor spridning på de här ryktena"*, [<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/det-som-hant-har-varit-omtumlande>, Hämtat: 2022-03-29].

Silva, Derek. M (2017) The othering of Muslims: Discourses of radicalization in the New York Times, 1969–2014, *Sociological Forum*, 32 (1), s. 138-161.

Sköld, Henrik (2022) *Myndigheten: "Största påverkanskampanjen Sverige träffats av,* [<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/myndigheten-om-desinformationsaret-2022-storsta-paverkanskampanj-som-sverige-har-traffats-av-nagonsin>. Hämtat: 2023-05-18].

SOU 2005:41. Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering

Staszak, Jean-François (2009) Other/otherness. *International Encyclopedia of Human Geography*, 2009, s. 43-47.

Säkerhetspolisen (2023) *Sverige i fokus för allvarliga hot*, [<https://sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2023-02-08-sverige-i-fokus-for-allvarliga-hot.html>]. Hämtat: 2023-06-08].

Winther Jørgensen, Marianne, & Phillips, Louise. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur AB.

8.1 Empiriskt material: tidningsartiklar

Arias, Fernando (2022). *Internationell LVU-kampanj mot svensk socialtjänst fortsätter*. [<https://sverigesradio.se/artikel/internationell-lvu-kampanj-mot-svensk-socialtjanst-fortsatter>. Hämtat: 2023-04-11].

Ekström, Anna (2023). *Ulf Kristersson om LVU-kampanjen: 'Det här är farligt på riktigt'*. [<https://www.gp.se/nyheter/sverige/ulf-kristersson-om-lvu-kampanjen-det-h%C3%A4r-%C3%A4r-farligt-p%C3%A5-riktigt-1.91373142>. Hämtat: 2023-04-11].

Hellsten, Mikael (2022). *LVU-stormen: "Vi är på tårna" – Borlänge startar särskild grupp*. [<https://www.borlangetidning.se/2022-02-11/lvu-stormen-vi-ar-pa-tarna--borlange-startar-sarskild-grupp>. Hämtat: 2023-04-11].

Hultgren, Johan (2022). Kommunen motar desinformationskampanj. *Sydöstran*, den 18 februari 2022. s. 11.

Ibrahim, Sarah & Sara Cosar (2023). *Högt antal barnbortföranden redan innan LVU-kampanjen*. [<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/hogt-antal-barnbortforanden-redan-innan-lvu-kampanjen>. Hämtat: 2023-04-11].

Ratilainen Bergqvist, Henni (2022). *Nyköpingspolitiker stöttar LVU-protester*. [<https://sn.se/nyheter/nykoping/artikel/nykopingspolitikern-stottar-lvu-demonstranterna/jv563o7r>. Hämtat: 2023-04-11].

Semmo, Faraj (2022). *Tillsätt en oberoende utredning som granskar socialtjänsten*. Plus. [<https://www.gp.se/debatt/tills%C3%A4tt-en-oberoende-utredning-som-granskar-socialtj%C3%A4nsten-1.66341779>. Hämtat: 2023-04-11].

Ståhl, Patricia (2022a). *Imamen talar ut om kritiserade kampanjen*. *Gefle Dagblad*, den 18 februari 2022 s. 4.

Ståhl, Patricia (2022b). *Så ser socialtjänsten på desinformationskampanjen*. [<https://www.arbetarbladet.se/2022-02-26/sa-ser-socialtjansten-pa-desinformationskampanjen>. Hämtat: 2023-04-11].

TT (2023). *Startade LVU-kampanjen mot Sverige - ångrar sig*. [<https://www.gp.se/nyheter/sverige/startade-lvu-kampanjen-mot-sverige-%C3%A5ngrar-sig-1.92376232>. Hämtat: 2023-04-11].

Ratilainen Bergqvist, Henni (2022). *Nyköpingspolitiker stöttar LVU protester.*

[\[https://sn.se/nyheter/nykoping/artikel/nykopingspolitikern-stottar-lvu-demonstranterna/jv563o7r\]](https://sn.se/nyheter/nykoping/artikel/nykopingspolitikern-stottar-lvu-demonstranterna/jv563o7r). Hämtat: 2023-04-11].

Westerberg, Alfons (2023). *Regeringen vill bekämpa LVU-*

kampanj. [\[https://www.dn.se/sverige/regeringen-haller-presstraff-om-atgarder-mot-lvu-kampanj/\]](https://www.dn.se/sverige/regeringen-haller-presstraff-om-atgarder-mot-lvu-kampanj/). Hämtat: 2023-04-11].

Åhman, Emma & Johanna Hansson (2023). *Regeringen om kampanj mot LVU.*

[\[https://www.expressen.se/nyheter/just-nu-regeringen-om-kampanj-mot-lvu/\]](https://www.expressen.se/nyheter/just-nu-regeringen-om-kampanj-mot-lvu/). Hämtat: 2023-04-11].

8.2 Empiriskt material: riksdagsprotokoll

Prot. 2021/22:67. Onsdagen den 16 februari.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20212267-onsdagen-den-16-februari_H90967

Prot. 2021/22:71. Onsdagen den 23 februari.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20212271-onsdagen-den-23-februari_H90971

Prot. 2021/22:85. Tisdagen den 22 mars.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20212285-tisdagen-den-22-mars_H90985

Prot. 2022/23:34. Torsdagen den 8 december.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20222334-torsdagen-den-8-december_HA0934

Prot. 2022/23:56 Torsdagen den 2 februari.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20222356-torsdagen-den-2-februari_HA0956

Prot. 2022/23:69. Fredagen den 24 februari.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20222369-fredagen-den-24-februari_HA0969

Prot. 2022/23:84. Torsdagen den 30 mars.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20222384-torsdagen-den-30-mars_HA0984

Prot. 2022/23:98 Onsdagen den 26 april.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20222398-onsdagen-den-26-april_HA0998